

ACADEMIA ROMANA

BISERICA DIN CETATEA NEMȚU

ȘI

DOCUMENTE RELATIVE LA VASILE LOPU SI DOMNA RUXANDRA

DE

V. A. URECHIA

MEMBRU ALĂ ACADEMIEI ROMANE

ESTRASĂ DIN

ANALELE ACADEMIEI ROMANE

Seria II. — Tom XI.

MEMORIILE SECȚIUNEI ISTORICE.

BUGURESCI

TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, Strada Doamnei, 16

1890.

PREȚULĂ 50 BANI.

Inscr. A. 70. 372.

ACADEMIA ROMANA

BISERICA DIN CETATEA NEMȚU

ȘI

DOCUMENTE RELATIVE LA VASILE LOPU ȘI DÔMNA RUXANDRA

DE

V. A. URECHIA

MEMBRU ALŪ ACADEMIEI ROMÂNE

ESTRASŪ DIN

ANALELE ACADEMIEI ROMANE

Seria II. — Tom XI.

MEMORIILE SECȚIUNEI ISTORICE.

BUCURESCI

TIPOGRAFIA CAROL GÖBL

16, Strada Doamnei, 16

1890.

1890
C 112037

ACADEMIA ROMANA

BISERICA DIN CETATEA NEMTU

DOCUMENTE RELATIVE LA VASILE LOPU SI DOMNA RUXANDRA

B.C.U. Bucuresti

C112037

BUCURESTI
BIBLIOTECA NATIONALA

1890

BISERICA DIN CETATEA NEMȚU

- ȘI

DOCUMENTE RELATIVE LA VASILE LUPU ȘI DÔMNA RUXANDRA.

DE

V. A. URECHIĂ

Membru ală Academiei Române.

Ședința de la 25 Noembrie 1888.

Ună chrisovă dela Constantină Voevodă din 7199 (1691) Iulie 10, descoperită de mine la mănăstirea Némțului, în anulă 1887, arată «că aș venită soborulă mănăstirii dela cetatea Némțului, cu Egumenu Athanasie și aș arătată, cum într'acele vremi grele și prădi de oști de prin tôte părțile și de tâlhară și intrândă Cazacii în cetatea Némțului de aș jăcuită și aș luată totă ce aș aflată și aș omorită și pe Dómna Ruxandra fata lui Vasile Vodă, atuncea aș luată uricele ce aș fostă de ocină a mănăstirii și le-aș sfărămată și le aș luată tôte și acum unii și alții impresoră moșiile» (1).

(1) Nu numai la mănăstirea Némțului aș prădată Cazacii, în diferite rânduri anteriore, ci și pe la alte locuri. Iată ună documentă dela Gheorghie Ștefană Vodă, amintindă despre aceste fapte :

«Iă Gheorghie Ștefană Vodă, din mila lui Dumneđeș Domnă Tărî Moldovei. Precum aș venită înainte Domniei mele și a boieriloră mari și mici ai Domniei mele părinții și rugătorii noștri călugări dela S-ta mănăstire ce se numește Dragomirna, unde este hramulă

Din cuprinsul chrisovului lui Constantin Voevodă, culegem două informațiuni prețioase și anume : una relativă la existența la cetatea Némțului a unei mănăstiri și a doua, relativă la tragedia morții a Domniței Ruxandra.—Aducem aici câte-va documente noue cu referință la aceste două fapte.

I.

Sântul Nicolae din cetatea Némțului.

P. S. Melchisedecă în «*Notițe istorice și archeologice*» la pagina 26, vorbind de o inscripțiune ce se află adî pe zidul paraclisului dela mănăstirea Seculă, dice : «*Se nasce acum întrebarea : Ce caută inscripțiunea unei mănăstiri făcută de Petru Rareș și de familia lui.*

Coborîrea Duhului Sfânt și s'au jăluită noue cu mare jalbă și cu multe mărturii și așa dîcîndu, precum privilegiile și alte îndreptări de drese de danie și miluire și de întăritură ce au avut dela alți fericii întru repozare Domni ce au fost mai înainte de Noi și dela ctitorul sêu repozatul Mironă Barnoski Vodă, pre satul Nicșeni în ținutul Harlău, ce-i sub ascultarea Ocolului Botoșanilor și Brătineștii tij, cu heleșteu și totu cu hotarul și Rușorii pe Rêut Sucevei și Salca tij pe Rêut Sucevei și Barnova tij în ținutul Sucevei, cu vadurî de morî și cu heleste; iar acele privilegii au perit și s'au stricat tôte de Cazaci, când au venit Timuș Hmielnițkil cu ôste căzácescă a Zaporojenilor, dimpreună cu Tătarii până la cetatea Sucevei, ca să prade Dómna lui Vasile Vodă. Decî atunci Timuș Hmielnițkil cu ai sêi Cazaci au mersu la S-ta mănăstire ce mai susu scriem, Dragomirna, și au bătut și au dobândit pre S-ta mănăstire și au luat tôte avuțiile și vestmintele și vasele a S-tei mănăstiri și odóre de mare preț și de la alți ômeni și neguțitori, cari s'au tîmplat acolo la S-ta mănăstire, precum însuși Domnia mea sciă și amă vîcutu nevoia lor și acele privilegii stricate și rupte. Decî Noi, cu toți boiarii noștri Moldovenesci.. etc. (Urméză întărirea nouă asupra moșilor de mai susu).

Acêsta este după o copie de surtă din 1787 Sept. 12, datată din Cernăuți și iscalită de Racoviță Cehană vel logofetă și Dumitrașco. Acestă actă e în posesiunea Academiei române cu No. 33 portof. XIX. Originalul nu scimă unde se află.

La 1659 (7167 Iunie 14). Gheorghie Ghica Vodă, într'unu unic alu sêu (f. mică, scrisă de Lupul diac, din Iași, și conservată la archiva Statului din București, între actele mănăstirii Némțului, pachet No. 22.) pomenescă asemenea de invasiune Cazacilor.

«... s'au jăluit înaintea noastră cu mare jalobă dîcîndu, că unu zapisă ce au avut el făcut de pre unu uric alu lor pre sat pe Epurenî, ce este pre Jijia (ținutul Iașilor). Uricul lor s'au rêsărit de câtă-va sémă de vreme, decî și zapisul ce au făcut de pre uric au fost pe mâna unu unchi alu lor anume Nikita, când au venit Timuș cu Cazaci aici în fêrd și au trimesu de aici oști să prade bejanile în cadrul Iașilor, atunci au rêsărit și zapisul acela precum și unchiul lor Nikita, au mărturisit...»

între anii 1530—1570 în mănăstirea vornicului Urechii, cea zidită în anul 1594?

«Acastă contradicere se deslegă prin următorea împrejurare, care de la Seculū ne transpörtă la cetatea Némţului. Petru Rareşu, pentru ca să pötă cruşa cetatea Némţului de dărámarea ce se vede că pretindeaŭ Turcū (1) pentru tóte cetăşile Moldovei, a prefăcutū acastă cetate în mănăstire, dedicată Sfântului Nicolae, şi i a hărăzitū totū teritoriulū de prinprejurū, ce aparţinea cetăşii. Dómna lui şi cu fiū, sub Domnia lui Iliaşu au îngrăditū acea mănăstire cu zidiri, dar în anul 1665 Domnitorulū Eustratie Dabija a dărunitū mănăstirea din cetate cu totū teritoriulū ei mănăstirii Seculū. Cu acastă ocaşie, călugării dela Seculū au ziditū în mănăstirea lorū Paraclisulū sfântului Nicolae, şi pe zidulū lui au strămutatū inscripşiuvea lui Petru Vodă dela cetate la paraclisulū din Seculū, spre păstrarea pomenirii primilorū ctitori ai mănăstirii din cetate».

*

P. S. Melchisedecū este dintre bărbaşii noştri iluștri, cari au meritulū d'a fi deschisū pirte prin neumblatulū și întunecosulū codru alū trecutului nostru. Nu e dar de mirare, că uneori a pututū să rătăcescă din pirtea ce deschidea cu atăta muncă. Aşa e în cazulū de faşă. Documentele ce am descoperitū în urmă, vinū să îndrepte erorile din aserşiuvea iluștrului înainte-mergătorū alū nostru.

Mai întâiū P. S. Episcopulū a greşitū, căci a avutū de călăuză o scurlă istorie tipărită a mănăstirii Némţului, care a cam amestecatū și confundatū faptele. Astăđi dămū aci, spre îndreptarea erorilorū, în întregulū seū, hrisovulū lui Eustratie Dabija din 7173 Februarie 6 (1665) la care se referē și istoriculū mănăstirii Némţului, dar din care nu resultă de locū vre-o strămutare la Seculū a mănăstirii ori a inscripşiuvei mănăstirii sfântului Nicolae din cetatea Némţului.

Iată hrisovulū, în traducere vechiă românăescă. Elū e păstratū la

(1) Acastă tendenşă și pretenşiuve a Turcilorū este multū mai târđie. V. A. U.

mănăstirea Némțului, în plicul de hrisove al satelor Borcea, Reucea și Oglindescii.

«In numele tatălui și al fiului și al sfântului Duh Troița Sfântă cea de o ființă și nedespărțită. Iată eu robul, stăpânului meu Domnului Dumneșeu și mântuitorului nostru Is. Hs. și închinătorul Troiței, Iō Eustratie Dabija V.V. cu mila lui Dumneșeu Domn Tērii Moldovei. Adecă Domnia mea bine amă voită cu a noastră bunăvoință și cu curată și cu luminosă inimă și din tot sufletul nostru și cu ajutorul lui Dumneșeu, Domnia mea socotind și răvînd faptele celor bune, pre care le am lucrat răposaii Domni noștri cei mai dinaintea noastră, din dragostea care o avea către Dumneșeu și către S-le bisericii și mănăstiri și rugătorii lui Dumneșeu pre cari i-am miluit și am întărit pentru mântuirea sufletelor sale în locașurile cele vecinice. Decă dară și Domnia mea, pre cât este după puterea noastră și stăpânirea, rugăm pre Dumneșeu, ca să ne ajutoreze și nouă întru faptele cele bune, de-a urma bunățăților lor. Dreptă aceea Domnia mea, cu bună vrerea lui Dumneșeu și cu blagoslovenia acelor 4 sfințitori ai Moldovei, Kir Ghedeon arch. și metropolit al Sucevei și Kir Dosofteiu episcop Romanului și Kir Teofan episcop Rădăntului și Kir Serafim episcop de Huși și cu bunăvoința a tot divanului nostru a Moldovei, mari și mici, amă dat aci sfintei mănăstiri ce se dăce din cetatea Némțului, părintelui meu duhovnicescu Kir Ghedeon arhiepiscop și mitropolit Sucevei și rugătorului nostru egumen și la tot soborul din S ta mănăstire Xeropotamia, care se numesce Secul, pentru ca să aibă părintele cel mai susu dăsu Ghedeon și egumenul, cu tot soborul mai susu scris din S ta mănăstire Secul, ce să fie puternici și volnici de a pune egumen și călugări la mănăstirea cea mai susu scrisă a cetăței Némțului, unde este hramul St. Ierarch și făcătorului de micuni a lui Hs. Nicolae, dintru a sa mănăstire din Secul. Și să fie acea S-tă mănăstire sub ascultarea Secul, pentru că și acea S-tă mănăstire este zidită pe locul cetăței Némțului, precum este scris în intru aședemăturile care le avea dela Irimia Moghilă Voevod și dela titorul ei Vasile Vovod, *pre carele el însuși o am zidit acca S-tă mănăstire din cetatea Némțului, și însuși Vasile Vod am dat acca mănăstire a sa zidită, ca să fie sub ascultarea S-tei mănăstiri din Secul.* Dreptă aceea mai susu scrisa mănăstire din cetatea Némțului, să fie și dela Domnia mea dreptă danie și miluire părintelui meu cel mai susu dăsu, Ghedeon și sfintei mănăstiri Secul, cu tot venitul. Iară după a noastră viață și domnie ori-care va fi din némul nostru, sau pre carele Dumneșeu ilu va alege ca să fie Domn în pământul nostru al Moldovei, să nu strice acastă a noastră danie și miluire și aședare, că de nu, să fie de trei ori blăstemată și proclată

de Domnul Dumnezeu celu ce au făcutu cerulū și pământulū și de preacurată Maica sa și de toți evangheliști și de toți sfinții apostoli și de acei 318 părinți din Nikea și să aibă parte cu Iuda și cu Arie celū de trei ori blăstematū, in muncile cele fără sfârșitū, in veci Amin.

Iași velétū 7173 mesița febr. 6 zile.

Insuși Domnulū au poruncitū.

Sigilū octogonū albū.

Semnatū, *Eustratie Dabija Vocodū.*

Diacū, Stratulatū Ruginā.

*

Chiar acestū actū nu arētā prea documentatā aserțiunea ilustrului prelatū, cātū privesce numele Domnului și data înființării in cetatea Nēmțului a mōnăstirii cu hramulū Sfântului Nicolae. Nu numai chrisovulū de mai susū, ci o serie de documente, pe care unele in intregime, altele in estrasū le aducemū la vale, ne probā, din contra, cā mōnăstirea din cetatea Nēmțului nu a fostū înființatā de Petru Rareșū, celū puținū ca mōnăstire cu călugări, ci de *Vasile Lupu*. Se pōte cā inscripțiunea de pe paraclisulū dela mōnăstirea Seculū să provinā dela paraclisulū din cetatea Nēmțului, căci nimicū nu ne impedicā de a admite existența vechie a unū altarū in cuprinsulū cetății, dar iarāși să scie, cā pe loculū mōnăstirii Seculū exista mai dinainte de ce Nestorū Urechiā și soția sa Metrofana să fie ziditū mōnăstirea lorū, exista, dīcū, o bisericā mai vechiā, sihastria lui Zosima, care putea să fie chiar dela Petru Vodā. P. S. Melchisedecū și a luatū, repetū, informațiunile, nu din documente, ci din *Πετροῦ ἐφημερίδος ἀρχιεπισκοπῆς Πέλαγος καὶ Γεῦσα Ἀδελφῶν ἁ κιστρ. ἁ ἀνθ. 1857 Μάρτιε ἁ 20 ζύλε.* (tipăritā la mōnăstirea Nēmțu). F^o. La fila 5 este o istorie in scurtū pentru sfânta mōnăstire Seculū. Autorulū acestei istorii pune înființarea sihastriei lui Zosima la 1560, dar nu aduce nici unū documentū probandū acēsta. Primulū documentū alū schitulū Zosima, dīce istoria din 1857, este dela *Alexandru Lăpușveanulū*. E regretabilū cā nu-i citēzā nici data măcarū. Totū, atātū e regretabilū cā P. S.

Melchisedecū nu ne-a datū însăși inscripțiunea ce crede că este transportată dela cetate. Acastă informațiune aū luat'o P. S. Episcopulū totū din «Istoria mōnăstirilorū Nēmțu și Seculū din 1857», dela fila 6 *verso*, unde dīce că : «Care acestū hramū alū Sf. Ierarhū alū lui Hs. Nicolae, după multele rēscōle și prādī urmate aicea în țēră, neputēndū sta în cetate, s'aū mutatū hramulū în lăuntrulū acei mōnăstiri Seculū, unde și până astādī se păzesce, și este biserică frumōsă fōrte, fōrte».

Ore prin vorbele că «s'aū mutatū hramulū» este a se înțelege că s'aū mutatū însăși mōnăstirea din cetatea Nēmțului? — Documentulū dela Dabija din 1663 încōce ne arată existāndū mōnăstirea din cetate. Tārđiū numai ea s'a stricatū și de atunci, se conservă la biserică din satulū Vēnătorii *icōne* dela mōnăstirea din cetate... Decī «mutarea hramulū» nu implica, încă în 1665, strămutarea materială a bisericei din cetate. Acēsta, în orī-ce casū, până la nouē documente!

În mai tōte danīle lui Nestorū Urechīă, pomenesce de mōnăstirea lui, designānd'o cu vorbele : «*Cea din nouē ziditā*». Acastă designațiune pōte totū așa de bine, să cuprindă o idee de timpū, câtū și acea referitōre la o *zidire mai vechiă*. În orī-ce casū, pină ce se vorū afla documente întārindū aserțiunea, că Petru Rareșū e întemeitorulū mōnăstirii de călugări din cetatea Nēmțului, eū menținū aserțiunea opusă, că fondatorulū ei e *Vasile Lupu*.

*

Iată cāte-va documente proprii a proba, că Nestorū Urechīă și soșia sa Metrofana și-aū ziditū mōnăstirea lorū Seculū, acolo unde esista mai de multū schitulū lui Zosima, care schitū avea tocmai hramulū ce Nestorū Urechīă dete mōnăstirii sale celei noue.

a) *Petru V. V.* f^o. mijlociū—hārtie—Iași (data spartā) (1).

Contrasemnatū de *Andreī Gherman* sau ГЕРМАН.

Diac. *Bodrobeală*.

(1) Este regretabilū că data acestui documentū e spartā : decā arū fi dela Petru Rareșū arū proba tocmai ce dīcemū noi, că schitulū Zosima are pre acesta de ctitorū și că deci inscripțiunea dela paraclisū putea să fiă fostū la una din bisericile schitulū.

«Schitulă Zosima să stăpânească locul ce va curăţi din gura Seculii în Némţu, pînă unde **Кюшкит** ori (**КѠенсѠ**) aŭ curăţitŭ. (No. 131 alŭ opisulŭ din archiva mŏnăstirii Némţului).

b) *Ieremia Moghilă*, hărt. f^o. mijlociŭ, Slavŭ.

Sucéva 7106 (1596) Maiŭ 5.

Contr. Toma logofătŭ, ucit.

Diac. Iacobŭ. Sigilŭ mijlociŭ spartŭ.

Miluesce pre Dositeiŭ egumenulŭ şi soboruŭ din schitulŭ luŭ Zosima (lângă Seculŭ) unde este bramulŭ St. Ionŭ Botezătorulŭ, cu loculŭ mŏnăstirii şi să aibă a stăpăni şi totŭ loculŭ câtŭ l'a curăţitŭ, de unde aŭ inceputŭ a curăţi pînă unde **Кешкит** aŭ curăţitŭ, cum aŭ aşedatŭ şi episcopulŭ de Romanŭ Agathon şi precum aŭ şi din aşedăminturile **и правилнѠ въ покеннаго Петра Боевца**. (No. 49 alŭ mŏnăstirii Némţului).

c) *Ieremia Moghilă*, hărtie f^o. micŭ; slavŭ. Sucéva 7106 (1598) Iunie 11, sigilŭ inelarŭ, céră roşie. Semnatŭ Vodă; contr. Stroici vel log. ucit; diacŭ. Teodosie.

Invoesce mŏnăstirii schitulŭ Zosima, să stăpânească o mŏră din Borceşci dăruită de Vodă (No. 1578 din catalogulŭ mŏnăstirii).

d) *Ieremia Moghilă V.V.*, hărtie, mijlociŭ, slavŭ. Sucéva 7106 (1598) Iunie 11, sigilŭ inelarŭ roşŭ. Contr. semn. Stroici vel log. diac. Teodosie.

Intăresce schitulŭ Zosima prisaca ce ŭ-aŭ dăruitŭ Monahia Praesia, cu chrisovŭ dela răposatulŭ Petru Voevodŭ. (No. 1579 alŭ catalogulŭ mŏnăstirii).

*

Iată acum principalele documente probândŭ teza mea, că Vasile Lupu este adevăratulŭ întem ietorŭ alŭ bisericeŭ St. Nicolae din cetatea Némţului.

1. Insuşi Domnitorulŭ Vasile Voevodŭ numesce mŏnăstirea din cetatea Némţului: «*Mŏnăstirea Domnieŭ mele*» în actulŭ din Iaşi 7160 (1652) Martie 17. Prin acestŭ documentŭ Vasile Vodă poruncesce păcălabilorŭ, desugubmarilorŭ olăcarilorŭ, podvodarilorŭ, să scutésca: «*satele mŏnăstirii Domnieŭ mele din cetatea Némţului: Mănesciŭ şi Oglindesciŭ şi Slobođia de sub cetate*». (Veđi actulŭ cu No. 1609 din catalogulŭ de documente alŭ mŏnăstirii Némţului).

2. Unŭ altŭ actŭ totŭ dela Vasile Vodă din Iaşi, 7161 Ghenarie 12, este unŭ folio mijlociŭ în limba slavonă, semnatŭ de Domnitorŭ, cu sigiliulŭ țereŭ, purtândŭ data de 1633. Este scrisŭ de diaculŭ *Dumitraşcu*. Vasile Vodă cumpără jumătate din moşie din Oglindeşti, dela Vaidaniţa şi fiulŭ eŭ Ursulŭ. Apoi dă acea jumătate de moşie «*la a noastră Sf. mŏnăstire din cetatea Némţului*».

(Veđi actulŭ cu No. 1610 din catalogulŭ de documente alŭ mŏnăstirii Nēm-
țului).

Ētă acestŭ actŭ :

Seoubomi Gheorghie Stefanŭ vel log. i Ghica vel dvorn. Dolnai zemli i Gheorghie hatmanŭ i Pircălabŭ Suceavskii i Toma vel dvorn. Vișnei zemli, i Stamate vel postelnicŭ i Constantinŭ Ciogolea vel spatarŭ, i Alexandru vel ciasnicŭ, i Iordache vel visternicŭ, i Patrașco Ciogolea vel stolnicŭ, i Enakie vel comisŭ, i Andreia, ŭ vel medelniciarŭ, i Solomonŭ vel clucerŭ, i Apostolŭ vel jitniceriu, i Racovițŭ Cehan vtori logofētŭ, i Statie vtori vistiarŭ, i Neaniulŭ, i Neculai, i Roșca, i Stoianulŭ dvornici glotnii, i innih boliari ot dvorn. Gspdin ego Mlsto.

«Seriemŭ și mărturisimŭ cu acēstă scrisore a noastră cum aŭ venitŭ înaintea noastră Вѣденица și cu feciorulŭ ei, cu Ursu, de bunăvoia lorŭ, de nime nevoiți nicŭ asupriți și-aŭ vëndutŭ a lorŭ dreptă ocină și moșie jumătate de satŭ de Oglindești, ce este pe apa satulŭ (*ovŭ iatuluŭ?*) în ținutulŭ Nēmțului, cu vadŭ de mŏră și cu totŭ venitulŭ; acēsta o aŭ vëndutŭ Măriei sale cinstitulŭ și luminatulŭ Domnulŭ nostru Vasile Voevodŭ, drep ŭ 100 de galbeni de aurŭ și le aŭ plătitŭ Măria sa acei bani deplinŭ 100 Ugarskii, întru mănile Vaide-
niții și a feciorulŭ ei Ursulŭ, dinaintea noastră a tuturorŭ. Într'aceea Măria sa cinstitulŭ și luminatulŭ Domnulŭ nostru Vasile Voevodŭ aŭ datŭ și aŭ miluitŭ cu acea jumătate de satŭ de Oglindești a sa sfântă rugă și mŏnăstire din cetatea Nēmțului, unde este hramulŭ marelŭ părinte și de minuni făcătorŭ St. Nicolae. Pentru aceea și noi amŭ făcutŭ acēstă scrisore dela noi ca să fie de credință sfintei mŏnăstiri și amŭ iscălitŭ cu mănule noastre și eŭ Dumitrașco amŭ scrisŭ ca să se scie.» *Iscăliți cei de susŭ.*

U Iași létŭ 7161 Mesita Octomv. 16 zile.

3. Unŭ altŭ actŭ totŭ dela Vasile V. V. din Iași 7161 (1653) Ghenarie 12. Este unŭ folio mijlociŭ în limba slavonă, semnatŭ de Domnitorŭ, cu sigiliulŭ micŭ alŭ țerei și scrisŭ de diaculŭ Dumitrașcu. Vasile Vodă dăruiesce *mŏnăstirŭ sa* din cetatea Nēmțului poenile numite *Slatina*, luate din hotarulŭ țergului Nēmțului, ca să fie călugărilorŭ din cetate. (Veđi actulŭ cu No. 1611 din același catalogŭ).

4. Zapisŭ în fața Divanului, de cumpăratură pentru dania dela uriculŭ No. 1611, către biserica din cetatea Nēmțului. (No. 1612 alŭ aceleiași catalogŭ).

5. Gheorghie Ghica. Iași, 1659 Ghenarie 14, folio mijlociŭ, semnatŭ de Vodă cu sigiliulŭ țerei și scrisŭ de diaculŭ Dumitrașcu. (Veđi No. 1614 alŭ aceleiași catalogŭ). Gheorghie Ghica întărește *darulŭ lui Vasile Vodă la mŏnăstirea aceluia din cetatea Nēmțului*. (Veđi No. 1613 alŭ aceleiași catalogŭ).

6. Gheorghie Ghica prin uriculă din Sucéva (folio mijlociă, sigiliulă inelară textă românescă, semnată de Vodă) întărește mănăstiră din cetatea Némțului două sălașe de țigană : «Fostăă dată dela Vasile Vodă ună țigană anume Tôder Hagi, iar acum Domnia mea amă luată pe Tôder și l'amă dată cetății Domniei mele aicea la Sucéva și amă dată pe Iónă țiganulă cetății Némțului pentru Tôder, care țiganăă fostăă direpții domnescă și neăă arătătă direse de daniă și scutire dela Vasile Vodă».

7. Urică dela Stefană Vodă din 7168 (1660) Ghenarie 6, în l'imbă slavonă din Iași, semnată de Vodă, scrisă de diaculă Tironă, folio de mijlocă, avândă sigiliulă domnescă inelară în albă. Este relativă la Poiana ăisă la Timușă, pe care o recunoscă posesiune a mănăstiră Sf. Nicolae din cetatea Némțului, întemeiată de tatălă sêă Vasile Lupulă. Documentulă se păstrăă sub No. 1616 în pliculă moșiloră Borcea, Răucea și Oglindești, la mănăstirea Némțului.

8. Chrisovulă măă susăă citatăă alăă lui Dabija Vodă, din 7173 Februarie 6. Dabija Vodă pune mănăstirea din cetatea Némțului sub ascultarea mănăstiră Seculă : «pentru că acea S-tă mănăstire este zidită pe loculă cetății Némțului unde este hramulă S-tului Ierarchă și făcătorulă de minunăă a lui Christosă Nicolae . . . . . precum este scrisă și întru aședămintele care le avea dela Irimia Moghilă V. și dela titorulăă căă răposatulă Vasile Voevodă, *pre care elăă însuși oăă zidităă acestă S-tă mănăstire din cetatea Némțului și însuși Vasile Vodăă datăă acestă S-tă mănăstire zidită ca săă fie sub ascultarea S-tei mănăstiră din Seculă*».

Incape așa dar vre-o îndoială asupra punctulă, că Vasile Vodă este înființătorulă mănăstiră St. Nicolae din cetatea Némțului ? Dar continuămă :

9. Urică dela Duca Vodă, din 7180 (1672) Iulie 20, scrisă în Iași, românește, pe ună folio de mijlocă, de diaculă Gligori, avândă sigiliulă mare roșu deși cam ștersă. Duca Vodă, dă egumenulă din mănăstirea dela cetatea Némțului săăși apere ăoenile cară sunt în dosulă cetății și curățiturile, cară sunt în Slatina, cu totăă Timușulă, daniă dela reposităii Domniă și dela *ctitorulă* Vasile Lupulă. Se află în depositulă mănăstiră Némțului în pliculă sateloră Borcea, Răucea și Oglindești, cu No. 1618.

10. Stefană Petru Voevodă la 1673 (7181) Februarie 4, scutesce asemenea mănăstirea din cetatea Némțului de slatina dată ei de Vasile Vodă (Veđi Act. 1619, din catalogulă mănăstiră).

11. Antonie Ruselă Vodă. În 7184 (1676) Ghenarie 24, folio mică, documentulă cu No. 1620 ; confirmă scutirea de măă susăă amintindă și elă daniăă lui Vasile Lupu la mănăstirea luiă din cetate.

12. Dumitrașcu Cantacuzinŭ, hărtie folio mijlociŭ, Iași 7193 (1685) Ghena-rie 12, în limba românească. Sigiliu micŭ roșu; semnatŭ de Vodă, scrisŭ de dia-culŭ Danu. Este o poruncă la : «Slugile nôstre, la toți solariŭ cari umblați pentru slatina dela cămărașii de ocnă, la ținutulŭ Némțului». Le poruncesce să lase în pace mănăstirea din cetatea Némțului de slatină «că acea «latină, acolo, Timușulŭ în hotarulŭ tîrgului Némțului o are danie dela răposatulŭ Vasile Voevodŭ și alți Domni».

13. **СѢ ОУКОМИ ДОСОФТЕЮ АРХИЕПИСКОП ШИ МИТРОПОЛИТСА ДЕ СЪЧКВА, САКА ЕПИСКОПСА ДЕ РОМАН** (. . . . .) episcopulŭ de Rădăuți, i Mi-trofanŭ episcopulŭ de Huși, i Tudosie Dubău vel logofetŭ i Gavrilŭ Costake vel vorn. de țera de josŭ (*sic*) i Ion Racovițŭ vel vorn. de țera de susŭ (*sic*), i Ionașco Balșŭ (**КАЛИШ**) ce aŭ fostŭ vornicŭ mare, i Alexandru Ramandi ce aŭ fostŭ Vornicŭ mare, i *Velicico Hétmanŭ i Pircălabŭ Succavskii* i Zosimŭ Ba-șolă ce aŭ fostŭ Hétmanŭ, i Constantinŭ vel Postelnicŭ, i Deadiulŭ vel Spă-tarŭ, i Vasile Costache vel Ciașnicŭ, i Gheorghie vel Vist., i Tôder Iordache ce aŭ fostŭ Visternicŭ mare, i Gheorghită Alboti vel Banŭ, i Gavrilŭ Braesculŭ vel Stolnicŭ, i Stefanŭ Cerkezulŭ vel Comisŭ, i Eni vel Medeln., i Vasile Baenskie Serdariulŭ, i Donicŭ biv Serdariu, i Stefanŭ Fratița vel armașŭ, i Vărlan biv armașŭ, i Caplanŭ Cilibi vel Ușer, i Lupășco Bogdanŭ aga de darabani, i vtori Logof., i vtori Spatarŭ i vtori Ceășnicŭ, i Vasile Damianŭ treti log., i Vasilie Gugeseulŭ vtori Comisŭ, i vtori Clucearŭ, i vtori Sulgerŭ, i vtori jitnicerŭ, i Andreiŭ Munténulŭ, i Dumitrașco Murgulețŭ, i Pahomie Frâncu, i Blebea Vor-nici de Pörtă și alți boeri și feciori de boeri, scriemŭ și facemŭ știutŭ, cu acéstă scrisóre a nôstră, precum aŭ venitŭ înaintea nôstră Părintele și rugă-torulŭ nostru egumenulŭ și cu totŭ soborulŭ dela S ta mănăstire Xero-potamu, ce se spune **СЪКСА**, de ne-aŭ arêtatŭ înaintea nôstră ispisocŭ dela Domnulŭ nostru **Іу** Constantinŭ Voevodŭ și direșŭ dela reposatulŭ Eremia Moghilă VVodŭ și dela Dabija Vodŭ și dela Stefanŭ Petru Vod, scriindŭ pre-cum aŭ datŭ cetatea Némțului să asculte de mănăstirea Seculŭ și să fie egumenulŭ și cu totŭ săborulŭ dela Seculŭ volnicŭ a pune egumenŭ și călu-gări într'acéstă mănăstire în cetatea Némțului, unde este hramulŭ întru nu-mele St. Arhierarhŭ și făcătoriŭ de minuni, a lui St. Nicolae, dintr'a sa mănăstire din Seculŭ, ca să aibă a asculta de acea S-tă mănăstire din Seculŭ, căci și acea S-tă mănăstire este zidită pre loculŭ cetății Némțului, cum este scrisŭ și în diresele dela acești Domni ce mai susŭ scriemŭ. Pentru aceea și noi vedendŭ aceste adevărate ispisóce scriindŭ cu mare blăstemŭ, și dela noi dela toți amŭ făculŭ acéstă scrisóre, să fie de mare credință Părintelui și totŭ săborulŭ dela S-ta mănăstire ce mai susŭ se dice Seculŭ. Și pentru mai mare

credință amă iscălită noi toți cu mâile noastre, ca să se credea. Și eu Gligorie amă scrisă ca să se știe.—U Iași 7193 Aug. 25 zile.

Semnați cei din zapisă.

(:N. 1621 Pliculă Borcei, Recea și Oglindești. In depositulă mănăstirei Nēmțului).

14. Carte domnescă dela Constantină Cantemiră V. V. către Zosimă Bașotă in limba românească, din Iași, dela 7197 (1689) Ghenarie 10, contrasemnată de vel logofetă, cu sigiliulă mijlociă roșă pe ună f. de mijloc. Ordonă Domnitorulă luă Bașotă, să hotărască unele moșii ale mănăstirii Seculă, căci au periiă tôte deresele de moșii ce le au avută inchise in cetatea Nēmțului, de tâlhară.— Actulă acesta ne arată, de o parte pre Vasile Lupu ca întemeietorulă mănăstirii din cetate, și pe de altă parte cum acestă mănăstire servea de adăpostă mai sigură. In fine ne amintese despre năvălirea Cazaciloră, cari uciseră pre Dōmna Ruxandra. Este păstrată la mănăstirea Nēmțului, in pachetulă moșiiiloră Borcea, Rēucea și Oglindești cu No. 1622.

15. Ună altă actă din 7199 (1691) Aprilie 29 este porunca boieriloră de divană Dubău vel logof. Vasile Costache vel vornică și Iordache Rusetă vel visternică, către hotarnicii rēnduiți să hotărască moșile mănăstirii, că s'au perdută deresele când au intrată Cazaciă acolo de au omorită pe Dōmna Ruxandra. Actulă are No. 1623 in catalogulă mănăstirii. Veđi și blăstemulă mitropolitulă Sava din 7199 (1691) Aprilie 29, (actă No. 1624 din catalogulă mănăstirii Nēmțului). In hotarele moșiiiloră mănăstirii dela cetate, căci s'au perdută uricile *intr'aceste vremi cumplite*, de tâlhară, irândă Cazaciă in cetatea Nēmțului, când au omorită pe Dōmna Ruxandra.

Din tôte aceste documente se vede neîndoiosă, că Vasile Lupulă a făcută mănăstire in cetatea Nēmțului, și că la finea secolulă ală XVII ea nu era desființată.

II.

Domnița Ruxandra.

Se vede că Vasile Lupu înființase in cetatea Nēmțului mănăstire, ca să o apere ore-cum de atacurile oștiriloră, care invadau in țeră și să aibă, la nevoie, locă de adăpostă pentru averile domnesci (1) și chiar pentru salvarea vieții.

(1) P. S. Melchisedecă dăce că au făcută acestă cu același scopă Petru Rareșă, ceea ce vedurămă că nu este documentată. Motivulă transformării cetății in mănăstire mi se pare însă acceptabilă, pe vremea luă Vasile Lupulă.

Posedemă unŭ documentŭ constatândŭ, că la cetatea Némțului, măcarŭ că era transformată în biserică, se adăposteauă mai marii țerei la ți de mare cumpănă. Astŭ-felŭ vedemŭ în zăpissulŭ lui Fealtin din Têrgulŭ Némțului, din 7169 (1661) Ghenarie 23. Din cauza năvălirii în Moldova în contra Domnitorului Ștefăniță Vodă fiulŭ lui Vasile Lupulŭ, a lui Constantinŭ Vodă Șerbanŭ dela Muntenŭ, s'aŭ adăpostitŭ în cetatea Némțului: mitropolitulŭ Sava, episcopulŭ Serafimŭ dela Huși, egumenii dela Trei Ierarchi, Golia, St. Sava, Galata din Iași etc. etc. (1). Totŭ astŭ-felŭ și Domnița Ruxandra a lui Vasile Lupu se adăposti la mănăstirea părintelui sêŭ din cetatea Némțului.

Cronicele năstre amintescŭ aceste fapte.

*

Avemŭ încă din escursiunea dela mănăstirea Némțului la 1887,

(1) Iată actulŭ în tătă întregimea lui și cu ortografia transcrișă :

«Adică eu Fealtin din Têrg de Neamțu și cu nepoata mea Mirica fata Albului, scriem și mărturisim cu cêst zăpis al nostru înșine pre noi, cum de bunŭ voia noastră de nime nevoiți nici asupuți, am vëndut a năstri direapți ocini și moșie și riscumpirături un pomeat subt Boiște din sus de Prisaca lui Marco alătura cu Prisaca, care pomeat au fost moșie direapți tălînemeu Giurgii și-aŭ fost vëndut de trăg pentru birul tătănemeu Giurgei la Marcu din Grumizești, iar eu mam sculat și lam rescumpirat de la Marcu de preunŭ cu nepoăținia Mirica fata Albului. Când iaste acmu eu de preunŭ cu nepoăținia care mai sus seriu mam sculat și am vëndut acel pămînt de subt Boiște pre lingă Prisaca lui Marcu din sus sviinției sali părintelui Savei metropolitului de Suceav drept douăzeci și cinci de lei bituți, și sviinția sa ni-au ficut plata deplin, acei bani ce mai sus scriem douezeci și cinci lei bituți în nănule meale lui Fealtin și a nepoăținia Mirichei și întru acêstă tocmeală sau timplat de fati părintele Serafim episcopul de Huși și popa Iosif egumenul de la Trei Sili din Iași și popa Macarie egumenul de Goleia și popa Ioanichie egumenul de St. Sava și popa Gheorghie egumenul de Gilata și popa Macarie egumenul de Bărnova și popa Dosoftei egumenul de Neamțu și popa Paisie egumenul de Secul și popa Ioan egumenul de cetatea Neamțului și dumnealui Iftimie Boțul stolnic și piăcălabul de Neamțu și Gavrilăș Tăbîrți cămăraș și Hanos vêtăfal de pușcari și Simionică șoltuzul de Trăg de Neamțu și popa Gheorghie și popa Ion țij și alți oameni buni mulți și acești boiari și părintele egumenu și oameni buni care n'ai sus sînt seriși intracesta zăpis toți au fost de faț în cetatea Neamțului, când sau ridicat Constantin Vodă Șerban pre Ștefan Vodă feciorul lui Vasile Vodă. Și pentru mai mare credinți noi vënditorii n'am pus degetele, iar părinții și boiarii șau pus pecețil și iscăliturile. De aceasta scriem și mărturisim.

U. Nemețkoi Grad Moldavia.

VI. 7169. Mesia Ghenarie 23 dni.

Semnați cei sus atêțați și ieremonach Gheodeon Taslov Pisab, Моисеико.

o serie de documente care amintesc despre tragica perire a Ruxandrei în mănăstirea dela cetatea Némțului. Din aceste documente aflăm, că un băiețu moldovenă anume Crupenski postelnic, a adus, prin trădare, pre Cazaci la cetatea Némțului, ca să prade averile Domniței Ruxandra. Dela posesiunea acestei averi a urmat lung proces, mai întâi contra lui Crupenski, care-și apropiase din avere, după reclamațiunea familiei Cantacuzin, ruda Domniței Ruxandra, și apoi între clironomi Cantacuzin cu mănăstirile Némțu și Golia, cari după testamentul Domniței Ruxandra avură parte în clironomie.

Intre actele cu referință la Domnița Ruxandra aducem unu cu propria sa semnătură în limba grecească și cu sigiliul său. Domnița s'a împrumutat cu bani dela un călugăr grec Grigorie ce a fost mitropolit Laodicheas, cum și dela egumenul dela Galata. Aceste datorii se plătesc mai târziu de paharnicul Vasile Iordache Cantacuzino rudă și clironomul Domniței Ruxandra ca clironom al tatălui său Toader Iordache Cantacuzino directul moștenitor.

O observație importantă este de făcut la documentul semnat de Domnița Ruxandra, și anume: că ea pare că nu scie să scrie românește, de ore-ce semnează grecesce, și pină și vorba românească: «Dómna» o serie cu scrisore grecească în modul următor:

Δόμνα Ροξάνδρα.

Apoi cum se împacă asemenea constatare cu laudale ce se dau lui Vasile Lupul cum că este restauratorul limbei românești?

Iată acum însă și actele importante de care mai sus vorbim, după traducerea ce a binevoit a ne face dl profesor Erbiceanu.

«Διὰ τὰς πρῶτας μὲ ὁμολογίας μὲ καὶ καθ' ὅλα τῆς ἀποδείξεως ὁμολογῶ ἡ Δόμνα Ροξάνδρα τὸ πὸς χρειστὸ τὸ ἅγιον καθηγεμένον τὸ νῦν Γαλατὰ 100 ἕγρον ἑκατὸν ας, (αςπρ.) καὶ νὰ ἔχω νὰ τρεῖν εὐχαρηστὸ τὸ ὅσω τὸ μῆνός τὸ Σεπτεμβρία, διχὸς λόγος καὶ κρήσος καὶ ἀντηλογίας. καὶ ἤδὲ καὶ σταθὰ ἐγὼ ἐναντίον καὶ ἔλθο ἐγὼ εἰς κρήσις, καὶ ἦτι ἐξοδιγέβοντε ἄς γένοντε ἀπὸ λόγῃ μὲ. ἤδὲ καὶ μὲ λάβη θάνατον νὰ ἔχον ἡ ἐπιτροποι μὲ νὰ τὰ πλερόσαν. Καὶ διὰ ἐμπιστοσίην ὑπόγραψα μὲ τὸ εἶδιον μὲ χέρι

μ.ε. το ενο πη (?) άνθρωπον αξιόπιστον μάρτυρον και ἔβλα και τήν βε'λαν με εἰς ἔνδιξιν.»

εἰς Γρασι. 1686 Μαυ 23.

« . Γρηγόριος (L. S.) Δόμνα Ροξάνδρα σπερμιτὰ ἀνοθέν γεγραμένα με τὸ μαρτυροῦν τὰ ἀνοθεν εἶδνον με χέρι.»

NB. Scrierea autografă a Dómnēi Ruxandra are o sumă de erori și-amă ranscris-o așa cum este. (Veđi facsimile anexată).

Traducere

«Prin presenta mea mărturie și cu totă tăria mărturisescū eū Dómna Ruxandra, cum că datorescū sântului egumenū de acum alū Gălăței 100, adecă una sută *aspri*. Și să amū a-ī mulțami de a-ī da în luna Septemvrie, fără cuvintū și judecată și împotrivre; iar dacă s'arū întâmpla lucru dimpotrivă și voiū ajunge eū la judecată și ceea ce se va cheltui să fie de mine. Iarū dacă mă va lua mórtea să aibă epitropiī mei să le plătescū. Și pentru incredințare amū subscrisū cu propria mea mână, cu unū omū vrednicū de mărturie și amū pusū și sigiliulū meū spre dovadă.»

în Iași 1686, Maī 23.

«Dómna Ruxandra recunoscū cele maī de susū scrise cu propria mea mână.

Sigiliulū represintă armele Moldovei

și în jurū inițialele : P. T. (Roxanda Timuș?)

. . . Grigorie mărturisescū cele de maī susū.»

*

Paharniculū Vasile Cantacuzino aū plătitū datoría de 40 de lei către Grigorie Proin mitropolitū Laodicheas 7197 Aprilū 28, adicā 3 anī după sinetulū de împrumutare către egumenulū dela Galata. Iată aci, în întregime, chitanța dată lui Vasile Cantacuzino, de către mitropolitulū Grigorie Laodicheas :

«Grigorie Proin mitropolitū Laodicheas, facū scire cu acéstă scrisóre a mea, precum mī-a datū dumnélui Vasile Paharniculū patruđeci de lei bātuți, care banī mī-aū fostū datóre *rēpausata* Dómna Ruxandra, și pentru credință amū făcutū acéstă scrisóre la mâna dumisale paharniculū Vasile și amū și iscălitū, ea să se scie, leatū 7197 Aprilie 28.

Semnatū în grecesce, celū maī susū pomenitū.

*

Se vede că paharniculū Vasile Cantacuzino nu de bună voe a plătitū acéstă datorie precum și acea către egumenulū dela Galata,

ci în urma unui procesă ce i-a făcută Grigorie fostulă mitropolită Laodicheas, egumenulă de Golia și soborulă dela Treisfetitele. Adevărulă este, că acestă Vasile Cantacuzino a avută multă de lucru și de cheltuită pină să scotă averea Dómnei Ruxandra «*din mâna lui Krupenski Post, ce aă fostă mersă să le iea pe séma craiului leșescă, fiindă atunci mare amestecare în țéră*». Vasile Cantacuzino, la judecata din 7196 a produsă o dietă dela răposata mătușă-sa, Dómna Ruxandra, făcută cu doi ană mai dinainte de peirea ei și acolo scriindă cum or griji-o și cui i a lăsată . . . și după aceea s'aă tâmplată mară primejdă Dómnei Ruxandreă, de aă căđută în mâna unoră căzaci făcători de răă, și luându-i tótă avuția, mai pe urmă i-aă tăiată și capulă, și înțelegendă dumnélui Vasile paharniculă de perirea mătușă-sa, venit aă la sată la Preotesă de aă luată ce-a mai scăpată de acei tâlhari, bucate, pâine».

Domnița Ruxandra lasă în dieta acésta satulă Preotesă lui Toaderă Iordache visterniculă, părintele păharniculă Vasile, cu condițiune, ca Toader visterniculă Cantacuzino, pentru Preotesă să dea mănăstirii Golia ună altă sată la Scheia. Va să dică Vasile Cantacuzino elironomesce pe Ruxandra ca urmașă ală lui Iordache Toaderă Cantacuzino.

Judecata dintăiă, înainte Divanului lui Constantină Cantemiră, o constatămă după chrisovulă judecăteli a doua dela ace'ași Domnitoră, din 7186, cum și din mărturia lui Iacobă fostulă arhiepiscopă de Constantinopole, care ambe le dămă în tótă întinderea loră mai la vale. Intărđierea ce pune Vasile Cantacuzino de a se achita conformă dietei Dómnei Ruxandreă, provine din lipsa lui din Moldova mai bine de ună ană și jumătate. timpă ce l'aă petrecută în țera romănescă, ferindă-se pare de Poloni, cari amestecă răă Moldova la acéstă dată și ală căroră partisană se vede că Vasile Cantacuzino nu era. Intorcându-se elă din emigrațiune, noulă egumenă dela Golia, Iacobă fostulă patriarchă de Constantinopolă, cere dela Domnitoră să oblige pe Vasile Cantacuzino la desăvirșita achitare către mănăstire. Domnitorulă însărcinéză : «pe credincioșii boierii domniei mele Velicico Costină hatmană și Iordache Rusetă

vel vist la prea sfinția sa părintele Iacobū, ca să ia sēma singurū sfinția sa cu boierii și cu egumenulū de Treisfetitele, câtă pâine a mai rămasū asupra lui Vasile păharniculū». Ei constată :

« . . . Câtă pâine au rămasū asupra lui Vasile păharniculū, să dea 400 merțe grâū cu mazere, care s'aū prețuitū 400 lei, câte 1 leū merța cum umbla atunci. Și aū mai rămasū 250 merțe șăcară cu mălaiū carele facū și acestea 120 lei, câte 2 orți merța. Și dintr'acești bani s'aū ținutū în sēma lui Vasile păharniculū 135 lei din cheltuiala dumisale ca s'aū ținutū mai susū, și aū plătitū 40 lei la Grigorie ce aū fostū mitropolitū Laodicheas, care bani aū fostū datore Dōmna Ruxandra și aū mai p'atitū 50 de lei iar o datorie a Dōmnei a egumenulū de Galata. Și aū datū la mōnăstire la Golia și la Treisfetitele 200 lei și 100 merțe grâū, iar la amēdouē mōnăstirile. Iar pentru satū pentru Preotesci aū datū dumnēlū Vasile păharniculū satulū Lăzoriani ce-sū la ținutulū Iașilorū mōnăstirii Golia, după cum aū poftitū călugări. Acestea creșēndū și noi, cum că aū datū Vasile Păharniculū de a Dōmnei Ruxandra totū ce aū fostū la dumnēlū, pină și bucate și arētându ne și zapisū dela preosfințitulū părintele nostru patriarhulū Iacobū și dela egumenulū de Treisfetitele, cum că cu dreptate aū datū satu carele aū poftitū ei, pentru aceea și noi vēșēndū bună tocmelă și așēdare, făcut amū și dela noi acēstă scrisore încredințată dumisale fratelū nostru Vasile Iordache Cantacuzino, ce a fostū păharnicū și jupănēseī dumisale și a totū nēmulū dumisale, drēpă ocinā și moșie în vēcū neclătītă, totū satulū Preotesci ce-sū la ținutulū Nēmțulū, cu tōte cumpēraturile câte s'orū afla drepte că aū ținutū Dōmna Ruxandra și să fie volnicū a căuta în tōlă țera Măriei Tale cu cinșitā cartea Măriei Tale, să stringă toți veciniī din Preotesci, cari orū fi drepti vecini și să i ducă la urmă.

Și pentru mai mare încredințare amū iscălitū cu toții ca să fie încredințată în totū județulū. U Iași—Vlēto 7197 Iunie I.

Semnați : Tudosie Dubău logofētū. — M. K. (Costinū) biv logof.

Velicico Costinū hatmanū etc.

(Actulū cu No. 1392 din opiselū mōnăst. Nēmțū).

*

Cu unū anū înainte de acēstă judecată a Divanulū, la 7196 (1688. Maiū 1, intervenise o altă judecată a Domnului Moldovei, în Iași.

No. 1391 Const. Voevod. — folio mare, turcă. 7196. Maiū 1, pecete inelară. — Semnatū : Vodă.

«Aū venitū înaintea Domniei mele Gligorie proin metrop. egumenulū de

Golia și cu totu' sob. dela Treisfetitele jăluindu-se împotriva lui Vasile Iordache Cantacuzino ce a' fostu' pah., fiulū repos. Toaderu' Iordache, ce a' fostu' Visternicu', p'ntu' bucate și pâine ce a' rēmasu' dela rēposata D na Ruxandra fata rēposatulu' Vasile Vod și p'ntu' satulū Preotesciū, d'icēndū cum arū fi cu di-reptate să le ia ei tōte bucatele și pâine și satū». Vodă a chiămatū pre Vasile și elū a scosū o dietă dela rēp. mătușa sa D-na Ruxandra făcută cu 2 anī mai de înainte de perirea ei, și acolo scriindū, cum orū griji-o și cui a' lāsatu'... Și după aceea tāmplatū-s'a' marī primejdii D-nei Ruxandreī de a' cādutū în mână unorū Cazaci făcētorī de rēu și luādu-i tōtā avuția, mai pe urmă i-a' tăiatū și capulū. Și înțelegēndū d. Vasile Paharn. de perirea mătuși-sa venit-a' la satū la Preotesci de a' luatū ce a' mai scāpatū de acei tălharī, bucate, pâine.

«Domnia mea cu totū sfatulū așa amū judecatū : (Vasile să restituē totū, ba încă : «de vreme că acestorū 2 mōnăstiri li s'a' tāmplatū marī stricăciuni de oștile leșesci; iarū p'ntu' satū p'ntu' Preotesci amū lāsatu' cum scrie D-na Ruxandra în dieta sa, adică ca să dea Vasile Păh. unū satū mōnăstiriī Golia și d-lū să ție Preotesci (țin. Nēmțū). Decī d-lū Vasile Păh. dat-a' la mână călugărulu' pomenitū mai susū tōte bucatele rēmase și-a' ținutū în sēmă și lui Vasile Păh. decī cheltuelele ce a' făcutū cu acele bucate pină le-a' scosū din mână lui Crupenski Post. ce a' fostu' mersū să le iea pe sēma Craiulu' leșescū, fiindū atuncea amestecare în țēră, și a' cheltuitū de le-a' iernatū și le-a' datū călugărilorū la St. George și pe alte trebī, carī s'a' luatū sēma de tōte înainte Domniei mele».

2-C112037

Maī rēmāne Vasile a da 340 merțe grāu și 50 merțe mazāre și 25 merțe secară cu mălaiū și să-i mai ție și sēma lui Vasile Pah. 135 lei ce s'a' aflatū toți cheltuiți din acēstă pâine. P'ntu' aceea nicī Vasile Pah. n'a' trimisū pâinea călugărilorū, nicī călugării a' trimisū s'o mai iea, și într'acea dată s'a' tāmplatū de a' eșitū d-lui Vasile Pah. din țēră în ț. Muntenescă și acolo a' zăbovitū 1 anū și mai bine. Maī pe urmă iarū a' venitū în țēră și într'acea vreme tāmplatū-s'a mōnăstirea Golia sub ascultarea Preosf. nostru Iacobū fostū arch. Tarigradulu' și a tōtā lumea Patriarch... și a' poftitū ei să le dea Vasile pâinea rēmasă după judecată. P'ntu' aceea Vodă trimite «pre credincioși boieri Domniei mele *Velicico* Costinū Hetmānulū și Iordache Rusetū vel Vist. la Prea S.S. Pār. Iacobū ca să iea sēma singurū sfinția sa cu boierii și cu egumenulū de Trisfetitele câtă pâine a' mai rēmasū asupra lui Vasile Pah. și s'a' aflatū... care facū și aceste 125 lei și s'a' ținutū în sēmă din acēsta în sēma d-lui Vasile Pah. 135 lei din cheltuiala d-sale dīsă mai susū și a' plătītū 40 lei lui Gligorie Metrop. ce a' fostu' D-na Ruxandra datōre și 50 lei iarū o datorie a D-nei Ruxandra la egumenulū dela Galata și-a' datū la mōnă-

stirea Golia și Trisfetitele 200 de lei și 100 merte grâu, și pentru Preotesei
 aș datŭ satulŭ Lăzărenii (țin. Iași pe Jijia) mōnăstiriŭ Golia, după cum aș
 poflit-o».

*

În operele complete ale lui Mironŭ Costinŭ, vol. II, pag. 531 la
 No. 32, amŭ publicatŭ unŭ zapisŭ, din 7198 Maiŭ 2, cu semnă-
 turile lui Dubău vel log., Velicico Costinŭ vel dvornicŭ, Ionașco
 Balșu vel dvornicŭ, Iordache Ruset vel vist. și Lupulŭ Nastasie vel
 medeln., prin care Vasile Cantacuzino biv paharnicŭ, dăruiese satulŭ
 Preotesiei cumnatului sŭ Vasile Costache vel vornicŭ și «surorii
 mele Cațrinei și fiicei dumi-sale Sofia care-î de noi botezată (БѢЗЪАТЪ)
 ca să fie d-sale dreptă ocină și moșie în veci neclătită. Însă acestŭ
 satŭ ne este și nouă danie dela răposata *mătușă mea* Dōmna Ru-
 xandra fata răpos. Vasile VV. Iară și dania este într'acestŭ chipŭ,
 că vrēndŭ Dōmna să dea satulŭ mōnăstiriŭ Golia iarăși dintr'a ei
 bună voe, s'aŭ socotitŭ să nu stea casele și biserica pustie, pre-
 cum se vede pe multe locuri așa fiindŭ pe mâna călugărilor .
 pentru aceea așa aș scrisŭ în dieta sa, ca să dămŭ noi unŭ satŭ
 mōnăstiriŭ Goliei și să ținemŭ noi Preutesiei, fiindŭ cumpărași de
 către răposatulŭ Vasile Vodă împreună cu maică-sa și *mătușă-mea*
dōmna Tudocsa, încă din vremea boeriei lorŭ și aș făcutŭ și bi-
 serică și pivniță de pētră și casele totŭ Vasile Vodă în boeria sa,
 iarŭ după mōrtea Ruxandreŭ tāmplatŭ-s'aŭ de aș arsŭ și casele
 rămāindŭ loculŭ pustiŭ. Iară pentru aceea noi toți ainŭ datŭ mō-
 năstiriŭ Goliei totŭ satulŭ Lăzărenilorŭ ce-sŭ la ținutulŭ Iașilorŭ
 sub Stāncă, cu vadŭ de mōră în Jijia și cu totŭ venitulŭ aceluŭ
 satŭ. Și așa s'aŭ aședatŭ precum arētă ispisocolŭ nostru ō Con-
 stantinŭ Voivōdŭ și a boerilorŭ țeriŭ; pentru aceea ca să fie dum-
 nelorŭ sale dela noi dirēptă ocină și moșie în veci neclătită; și a-
 cēsta de bunăvoea nōstră s'aŭ făcutŭ, dinaintea dumnelorŭ sale
 boerilorŭ celorŭ mari Tudosie Dubău vel logofētŭ, Velicico Costinŭ
 vel vornicŭ, Ionașcu Balșe biv vel vornicŭ, Constantinŭ . . . . .
 Iordache Rosetŭ vel visternicŭ, Lupulŭ Costache vel medelnicerŭ,
 Pavelŭ . . . . . biv vel slugerŭ, Antochie biv vel cămărașŭ, și pen-

tru mai mare credință am iscălită eu și frații mei Ionu și Ilie și dumne-loru boerii cari mai susu s'au disu, au iscălită toți, ca să fie încredințat în totu județulu. U Iași 7198 Mai 2.»

*

Precioase informațiuni ne dă actul de mai susu. Vasile Cantacuzino ne spune, că Vasile Vodă a avut de soție pe *mătușa sa* Dómna Tudosca. Până aci atât scie, că Vasile Vodă a fost însurat, întâiu cu o fată a lui Buciocu și apoi cu o cercheză. Publicu la vale documentele ce amu găsită la archiva Creditulu funciaru, din care amu culesu informațiunea, că Gasparu Vodă a cununat pe boerulu Vasile Lupulu cu fata lui Buciocu. Se va vedea mai departe și aceea, cum se acordă cu documentele dela Creditulu funciaru, actul ce aduserem aci mai susu, din care rezultă că Vasile Lupulu era încusrită și cu Cantacuzini.

Aci credem utilu a da în întregime actul de judecată alu lui Iacobu egumenulu dela Golia, care minunat expune totu procesul urmat pentru averea rămasă dela Domnița Roxandra.

Iată-lă :

«Iacobu, cu mila lui Dumnezeu ce amu fostu arhiepiscopu Tarigradulu și a totă lumea patriarch.

† Facem scire cu această carte a noastră cum tâmplându-se mari primejdii răposatei Dómnei Ruxandri, fata răposatulu Vasile Voevodu, că viindă crailu leșescu pen țara Mulduvi (sic), lovit-au o sémă de cazaci la cetatea Némțulu și fiindu acolo închisă Dómna Ruxandra, dobândit-au cazaci cetatea și au luat totă avuția Dómnei Ruxandri și i-au tăiat și capulu. Mai pe urmă înțelegându nepotulu său Vasile Cantacuzino paharnicul, feciorulu răposatulu Toaderu Iordache vi-tiernicul de peirea ei, venit-au la satu la Preotesci de au luat bucatele și pâinea ce au aflatu de-a Dómnei Ruxandre de le-au dusu la casa dumi-sale și între aceta sculatu-s'au călugării dela mănăstirea Golia și dela Treisveatitele și au făcutu jalobă pe dumne-lu Vasile paharnicul înaintea mării sale Domnulu nostru Io Constantinu Voevoda, cerșind călugării bucate și pâinea ce au rămasu dela Dómna Ruxandra. Deci Măria sa Vodă împreună cu totu svatul mării sale au judecatu întru acestu chipu, cum pâinea, bucatele ce au rămasu dela Dómna Ruxandra să le dea tóte pe mâna călugărilor dela

Golia și dela Tresveatitele și pentru sate iară să fie după cum au aședatŭ Dómna în dieata sa. Iarŭ pentru satulŭ Preotesci, așa au scrisŭ Dómna în dieata sa, ca să fie Preotesciŭ a răposatului Toaderŭ Iordache vistierniculŭ, părintele dumi-sale lui Vasile păharniculŭ și Toaderŭ vistierniculŭ să dea unŭ satŭ la Scheia pentru Preotesci; pentru aceea dumné-lui Vasile păharniculŭ după județul ce le-au făcutŭ Măria sa Vodă, dat-au la mâna sfinții sale Grigore proin mitropolitŭ Laodichias ce era atuncea la Golia și la Efet (?), egumenulŭ de Treisfetitele, unspredece boi și vaci mari, cincî gonitóre și noue bivoli mari, și noue gonitóre, și i-au mai datŭ șaptezeci și șapte oi . . . . .
 . . . . . dat-au cincispredece epe mari și șase strîșnici; acestea le-au datŭ la mâna călugărilor ce s-au disŭ mai susŭ și au mai rămasŭ la Vasile păharniculŭ a mai da acestorŭ călugării patru sute merțe grâu și mazăre și doue sute optŭ merțe secară și mălaiŭ. Inșă să i se fie în sémă . . . . . păharniculŭ doue sute treizeci de lei dintr'acésta fénŭ, pentru ce au cheltuitŭ la nisce orindari (?) a Dómnei Ruxandreŭ și la alte trebî ce au datŭ séma înainte Mărieŭ sale lui Vodă; intr'acea dată ce au fostŭ să dea paharniculŭ acea păine, tãmplatu-s'a dumi-sale de au lipsitŭ din țeră și s-au dusŭ în țera românescă și au făcutŭ acolo unŭ anŭ și mai bine și mai pe urmă au venitŭ dumné-lui Vasile paharniculŭ iarŭ în țeră și amŭ postitŭ noi ca să dea cu ce au rămasŭ. Pentru aceea din porunca și județul ce au făcutŭ Măria sa Vodă împreună cu boerii țerii mai înainte vreme, venit-au dumné-lui Vasile paharniculŭ înainte patriarchieŭ nóstre și au datŭ la mâna noastră și la mâna dintru ermonahi Popa Grigorie egumenulŭ de Treisvetitele 200 lei bătuti și 100 merțe grâu, și să plătescă 40 lei svinției sale lui Grigorie proin mitropolituluŭ Laodicheas, și să mai plătescă 50 lei la unŭ zapisŭ ce are Dómna Ruxandra la egumenulŭ de Galata, care bani i-au fostŭ datóre Dómna Ruxandra egumenuluŭ de Galata ce au fostŭ lui Balaș Hartofilaxi, iarŭ o sută treizeci de lei i-amŭ ținulŭ dumné-lui în sémă pentru ce au cheltuitŭ. Pentru aceea dândŭ dumné-lui Vasile paharniculŭ bucatele și păinea și altele totŭ ce au fostŭ de a Dómnei Ruxandra, făcutu i-amŭ acéstă scrisóre a noastră la mâna dumi-sale, cum să nu mai aibă dumné-lui nici o asuprelă despre călugării noștri, nici despre alții, iarŭ pentru 50 lei ce mai cere totŭ egumenulŭ de Galata, iarŭ cu aceluŭ zapisŭ a lui Balaș Hartofilaxi, de n'omŭ puté noi să scotemŭ numai pe acei cinzeci lei ce s-au disŭ mai susŭ, să-i dea Vasile paharniculŭ și totŭ or mai cere și ceilalți 50 lei, atuncea să rămănemŭ noi a da dela Golia 25 lei și dela Treisfetitele, iarŭ 25 lei, să se plătescă acei 50 de lei, iarŭ dumné-lui paharniculŭ Vasile să n'aibă nici o supărare nici despre unŭ datornicŭ, căci ce a fostŭ de a Dómnei Ruxandri nimică la dumné-lui n'au rămasŭ. Așisderea și pentru satŭ, pentru Preotesci iarŭ s-au lăsatŭ după cum

aŭ scrisă răpo-ata Dómna Ruxandra, ca să fie a dumi-sale a paharnicului Vasile și dumné-lui ne-aŭ datŭ aicea la mōnăstire la Golia satulŭ Lăzoreniŭ ce sunt pe Jijia, cu totŭ loculŭ, după cum ne-aŭ făcutŭ uricŭ pēntru aceea».

*

Socotescŭ că vorŭ fi la loculŭ lorŭ, aci, unele documente cari vorŭ arēta in ce relațiuni a statŭ Domnița Ruxandra cu usurpatorulŭ tronului tatălui sēŭ, cu Gheorghe Ștefanŭ și cu alți Domni.

Posedŭ unŭ actŭ care scutesce tōte moșiile Domniței Ruxandra de ori-ce dăjdiŭ și-ŭ dă chiar jurisdicțiune deplină in sale, cu neamsteculŭ a nici o autoritate publică. Gheorghe Ștefanŭ se purtă dar cavaleresce cu fiica lui Vasile Lupulŭ.

Duca Vodă, la 7187 (1679) Fevr. 20 încă dă unŭ actŭ românescŭ, din Iași (No. 1387 din catalogulŭ mōnăstirii Nēmțului) prin care scutesce satulŭ Preotesiei a d-sale Ruxandrei Dómne, «de tōte și de birŭ, de-zloji, de lei, de taleri, de hārtii, de galbeni, de ilișŭ, de sulgiu, de cai împērătesci, de untŭ și de ialovița, de samă și cai de olacŭ și de podveđi și de care împērătesci și de braniște și de camenă și de bezmān, de cărciune și de cepăritŭ și de alte tōte câte vorŭ fi pre altă țēră, numai să fie acelŭ satŭ in trēbă d-sale Dómnei Ruxandrei, și cisia lorŭ ce aŭ fostŭ s'aŭ rasŭ dela visterie. Așșderea și voi parcălabi de acelŭ ținutŭ și globnici și deșugubinari și alți toți slujitori, să nu intrați in satŭ sau să faceți vreunŭ valŭ, că apoi cine se va ispiti a învalui peste cartea Dómniei mele, bine să scie că acela va afla mare certare dela Dómnia mea».

III.

Sotțiile lui Vasile Lupulŭ.

Amŭ arētatŭ mai susŭ cum și unde amŭ descoperitŭ cine era prima femece a lui Vasile Lupulŭ. Intre documentele moșiei Grecii dela⁵ țin. Vasluiŭ, amŭ aflatŭ actele publicate in anexele A, B, C,⁷ din care resultă, că Vasile Lupulŭ, inainte de a fi Domnŭ, încă in boiărie, fiindŭ in Divanulŭ lui Găsparŭ-Vodă, s'a insuratŭ cu Tudosca fata

Vornicului Buciocu. Gasparu-Voda a cununat pre Vasile Lupulu și i-a dat, daru de nunta, moșia Grecii, pre care apoi Vasile Vodă, ajungendu Domnu, o dăruiește și elu lui Dumitrașco Irali Clucearul.

In 1887, amu aflatu, la monastirea Nemțului seria de documente relative la Cetatea Nemțului și la moșia Preotescii a M-rei, documente ce amu adusu mai susu.

In Documentele *Preotesiloru* s'a vedutu de Academie, ca Domnița Roxandra lasă averea sa lui Toderașco Cantacuzinu, declarandu-se acesta de nepotu alu ei.

De aicea intrebarea :

Nu cumva Domnița Roxandra este fiică din o alta soție a lui Vasile Lupulu? și

Nu cumva Vasile Lupulu a avutu, de soție, nu numai pre Tudosca Buciocu și apoi pre Ecaterina (1) Cercheza?

Unu momentu m'am creduțu in prezența acestei noue indoite probleme, dar neintarziatu, documente noue ce mi-au venitu la mana au elucidatu de minune cestiunea acesta indoita.

1. Nu, Vasile Lupu n'a avutu și o a treia soție afara de Tudosca Buciocu (2) și de Ecaterina Cercheza.

Alianța lui Vasile Lupu cu familia Cantacuzinu eu o stabilescu astu-felu :

(1) Ca se numea Ecaterina se vede și din inscripțiunea următoare după unu liturghiaru dela M-rea *Dragomirna*, dela Constantinu Moghila Voevodu, din 7118. După inscripțiunea ce constată acesta dăruire a lui Const. Moghila, urmeza alta mana a scrie : « Катерина Гняда твоя лѣ Касіаіе воевод Бжю Млстю Гндк Земан Мосад... ѣ свѣщеніа Антѣргіе а воевана Сревром ѣ Пезацеріа Кене казаком Гр. дзвоекла и потраена Тимаш Хатаман Казакскіи. Стго Монастырк Драгомирна вакт зрѣк Мца Сен. ки двк. і. даде а пакк, Сх тжеке Мнастер Драгомирна ».

Adecă « *Ecaterina Dómna Domnului Ió Vasilie Voevodu* din mila lui Dumbedeu Domnu țerei Moldovei, au cumpăratu acestu liturghiaru ferecatu cu argintu și auritu, care când s'au răsboitu cu Cazaci Pau răpitu Hatmanulu Timușu alu Cazaciloru dela S-ta M-re *Dragomirna* la 7162 (1653) luna Sept. 28 zile și Pau datu iar aceleiași monastiri *Dragomirna* ».

(Veđi memoriulu meu despre Esposițiunea din Cernăuți dela 1886).

(2) Colegulu nostru D Papadopulo-Calimachu in scrierea sa, despre Ghco:rghie Ștefanu (8ª București 1886), la pagina 28 grăește de soția lui Vasile Lupulu Dómna Tudosca.

Veđi P. S. *Melchisedecu* in « *Notițe istorice și archeologice* » p. 169—170. Așemenea și despre a doua soție *Ecaterina*, pre care, ȳice D. Papadopulo-Calimachu, că o iea Vasile Vodă la 1640.

Vorniculă Buciocă n'a avută numai pre Tudosca, ci și alți mai mulți copii. Documentul, ce publicăm la vale amintese un proces petrecut înainte Divanului, la 1662 (7172) febr. 26. Spătarul Iordache Cantacuzino și fiul său Toderășco, mare comis, făcă proces jupănesei Măriuța fata lui *Georghe Lupulă* Hatmanul (frate cu Vasile Vodă), măritată cu Necolai Vameșul, pentru că acesta stăpânea moșia Delenii, care sat a fost cumpăratură lui Costea Buciocă Vorniculă. Deci Măriuța a ținut: «*Cum acel sat este că danie și miluire dela Unchiul său Vasile Vodă, iară D-ului fratele nostru (dăcă Boiarii divanișli) Iordache marele Spătară și fiul său Toderășco marele Comis, au dată sémă, cum Vasile Vodă n'au avută nici o trebă cu acel sat, ce l'au fostă luată fără de cale, în silă, și Buciocă Vorniculă au înzestrat pre Vasile Vodă și pre alții cu alte sate și moșii, precum au arătat fratele nostru Iordache Spătarul și Toderășco Comisul și Catastihul de sate și de meșii, cui ce au dată și au înzestrat și iscălită de Costea Buciocă ce au fostă Vornic mare*».

Prin urmare, constatăm că Vorn. Buciocă a avută și înzestrat mai mulți copii ai săi. Păcat că catastihul ce au presintat la Divan Iordache și Toderășco Cantacuzin, n'a ajunsă pină la noi, ori-că încă zace unde-va, în mână ce nu-i cunoscă valorea!

Dar cum se face că Cantacuzinii revendică dela nepoța lui Vasile Vodă moșia Delenii, cu ce titlu?

În una carte domnescă dela Petru Vodă, din 7181 Aprilie 8 (1673) către Contășu slugeriu, însărcinându-l să stălpescă *Delenii*, aflăm că (cefi în anexe Documentul) lui Teader Iordache și Dămnei Roxandrei li s'au venit satul Delenii «*despre unchiul lor Toderășco Buciocă*».

Așa dar iată un «*Toderășco Buciocă*», un fiu al Vornicului Buciocă, deci unchi al Dămnei Roxandrei.

În actul dela 1673 Aprilie 8, Domnitorul Petru Voevodă ordonă lui Contășu să împarță Delenii în 5, din care a 5 a parte se cuvine Dămnei Roxandra. Urmăză de aci că nu a fostă numai

Toderașco Buciocă și cu mama Roxandrei, Tudosca, părtași cliromoni ai Delenilor, ei au mai fost și alți fii ori fiice.

Cum că *Toderașco Iordache Cantacuzino* a fost nepotul lui Costea Buciocă, se vede din actul dela 1668 (7177) Oct. 20, dela Alexandru Iliăș Vodă (*Vedea Documentul No. IX*).

Prea lămurit se stabilește înruderile dintre Dómna Roxandra și Cantacuzini, ori dintre Buciocă Vornicul și Cantacuzini, din Cartea lui Dumitrașco Vodă Cantacuzino, din 7182 (1674) Aug. 18). Aci citim: (*Documentul No. X*):

1. Că satul Deleni au fost al lui Costea Buciocă Vornicul cel mare, diréptă danie și miluire lui dela Constantin Moghilă, feciorul lui Ieremia Moghilă și mai pe urmă dela Radulă Vodă.

2. Că Dómna Roxandra l'au reclamată căci i s'au «*venit după nisce unchi sterpi ce au avut și că-lă ține Toaderă Visternicul fără nici o trébă*».

3. Că Toaderă Visternicul e văr primar cu Dómna Roxandra.

4. Iar Toaderă Visternicul Cantacuzino au produs «*cărțile făcute de mâna moșu-său, lui Buciocă Vornicul, care este moșu și Dómnei Roxandrei*».

5. Din acest act s'a probat, că Vornicul Buciocă a avut **două jupânese**. Din jupânesa dintâi este Tudosca mama Roxandrei.

6. Că satul Deleni nu este trecut în catastihul înzestrării copiilor din prima jupânesă, «*ci se află să fie rămasă satul Deleni feciorilor celor mai mici, ce sunt din giupânesa cea deapoi, din care este Toaderă Visternicul*».

7. Că satul Deleni au fost recunoscut de Dabija-Vodă cliromonic a Cantacuzinilor, pentru că ei sunt rudele din giupânesa a doua a lui Buciocă și satul acesta «este agonisit de Buciocă Vornicul cu jupânesa acesta deapoi, moșă lui Toaderă Visternicul».

Impărțirea făcută moșiei Deleni, prin actul mai sus citat din 1674 Aug. 18, divide satul și vecinii etc., mai întâi în 2 părți: a) Partea lui Buciocă Vornicul și b) Partea soției sale, «moșă lui Toaderă Cantacuzino Visternicul».

I. *Partea lui Buciocu Vorniculă s'aă împărțitū în 3 părți :*

a) Una Dómnei Roxandreī, b) a doua lui Toaderū Visterniculū și c) a treia unū Dumitrașco Mălaiū «*care este lorū v'rū primarū*».

II. *Partea femeei a II-a Vorn. lui Buciocu, cu care acesta a agonisitū Deleni, «moșia lui Toaderū Visterniculū și a lui Mălaiū, se divide numai în două părți» :*

a) Una parte din două lui Toaderū Visterniculū Cantacuzino și

b) a doua parte, lui Dumitrașco Malaiū, care este lorū vērū primarū.

Urméză din cele de mai susū, că alianța lui Lupu cu Cantacuzeniū, vine prin a doua căsătorie a Vorniculū Buciocu, socrulū sēū, tatălū Dómnei Tudosca, cu o femeie din nēmulū Cantacuzinū.

Deci Dómna Roxandra este clironómă în Deleni după partea ce din Deleni s'aă cuvenitū mamei sale, din partea din Deleni a tatălui ei Buciocu, dela frații ei după tată, adecă din a doua căsătorie. Insăși Dómna Roxandra, la 1676 Noembre 24, (Documen'ulū No. XI) arētă în actulū de danie către nepotulū ei Toderășco Visterniculū, că Deleni i aū venitū clironomie dela maica sa Tudosca căreia «*i-aū rēmasū dela frații sēi fiindū sterpi*».

Acești frați sterpi, adecă fără copii, sunt fiū ai lui Buciocu, din a doua soție.

*

Din cele de mai susū conchidemū :

1. Că Vasile Lupulū n'a avutū o a treia soție, din Cantacuzeni, cum se putū bănuī din cetirea actelorū dela M-rea Nēmțului, relative la St. Nicolai din cetate și la satulū Preotescii.

2. Că alianța lui Vasilie Lupulū cu Cantacuziniū este prin însurarea, în a doua căsătorie, a socrului sēū Vorn. Costea Buciocu, cu o fată Cantacuzino.

3. Că Domnița Roxandra este cu adevēratū ficia Tudoscei Lupu, născută Buciocu.

4. Din a doua căsătorie a Vorniculū Buciocu pare să se fie născutū o fată măritatā după N. Mălaiū, și unū flū : Toderășco

Buciocă. Ambii rămân *sterpi*. Mălăiū și Toderașco neavându copii, Delenii sunt reclamați de urmașii Tudoscei, a singurei flice rămasă din Buciocă. Dămnă Roxandra succede deci în drepturile mamei sale Tudosca.

*

Actele ce publicăm la vale ale Delenilor, ne mai aducă frumoșe informațiuni și din alte privinți.

1. Actulă dela Alexandru celă Bună, din 1430 Iulie 7, arăta vechimea mare a satulă Delenii. (No. I).

2. Actulă dela *Bogdană-Vodă*, din anii 1450 (6958) Ghenar 23.

După Lauriană, acestă Bogdană e fiă naturală ală lui Alexandru celă Bună. (*Veđi Isioria Romăniloră ediția din 1873, Bucurcă pag. 297*). După Letopisețe (1) s'ău luată răposatulă Lauriană și letopisețele după Stricovskie. Din o serie de urice ce voră ilustra ună noă memoriă ală meă asupra lui *Bogdană Vodă, tatălă lui Ștefană Vodă*, se va vedă că acesta nu era fecioră naturală, nici legitimă ală lui Alexandru celă Bună, ci *frate*.

3. Buciocescii sunt dintre partisanii Moghilesciloră. Constantină Moghilă le recunășce serviciile, întărindă dania și cumpărătura moșiei Delenii.

Radulă Mihaă Vodă la 1612, chiar la inceputulă Domniei sale, ăice că «amă fostă luată noi dela dinsulă (dela Costea Buciocă Vorniculă) satulă (Delenii) *pe gurile ómeniloră imprejurași, iar după aceea văđumă Đomnia ma a lui direse ce aă avută și dela Domă de mă nainte*» și i-aă întărită acăsta stăpănire pe Deleni.

Se vedă că Radu-Mihaă VV. se temea de Buciocă ca de ună partisană ală Moghilesciloră, și-i cofiscă moșia, restituindă-o apoi după ce se împacă cu elă.

4. Căte penă nu s'ău inspirată de romantica tinereă și viaă a Domăței Ruxandra, dela George Asaki, pină la D. B. P. Hasdeu, care ne a dată drama : Domăța Roxandra (2).

(1) Veđi Letop. ediția I, pag. 113.

(2) D. Papadópulo-Calimachă încă atinge multă biografia Dămnei Roxandra, în «*Despre Ghoerghe Ștefană Vodă*». D-sa ne dă unele date ce astăđi, dupre publicarea documenteloră

Documintele Deleniilor, după cele dela M-rea Némţului, ne aducă câte-va momente din viaţa ei şi câte-va însemnate naraţiuni, din cari ne apare caracterul acestei Domniţe.

La 1673 Aprile (*Documentu No. VII*). Contaşu Slugeriulă rënduitu de Petru Vodă (Ştefanu Petriceico) să «socotéscă între D. Toaderu Iordache Visterniculă celu mare şi între Dumneaei Dómna Roxandra, care avëndu în multe rënduri gálceve inaintea lui Vodă, au socotitu Vodă cu totu sfatulă şi au alesu lucrulă, să se facă moşia Deleni în 5 părţi etc.»

Contaşu merge la Deleni cu mulţi ómenii bunii, din Hărlău, ca Soltuzulă, şi Têrgoveşii Petre Capră, Frânculă, Hanos Feltină etc. Când Contaşu ajunge la Curtea din Deleni, numaî ce vede că Dómna Roxandra au şi pureesă din sată în susu. Contaşu trimite omă să spună Dómnei, să stea la pertractarea procesului, dar mândra Dómna nu vrea să se întórcă să fie la socotéla locului. Contaşu relatéază asemenea faptă cu óre-care supérare. A doua di iar vine din Hărlău la Deleni ca să continue lucrarea. Dar Dómna Roxandra iar simuléază o excursiune în altă parte: «Şi când a fostu a doua di, iarăşi au mersu cu acii megiaşi acolo şi tocmai când noi în sată, Dumneaei Dómna din sată eşia în susu, cu o **cucie cu doi cai şi cu glótă de slugi** (vedeţi tabelulă!) şi mi-au rěspunsu ne sluga Du-

nóstre, sunt modificabile. Aşa, de exemplu, D. Papadopulo-Calimachu serie, că Bogdanu Hmie'niski tatălă lui Timuşu, a datu după mórtea fiului sėu Timuşu, Roxandrei, surorei sale *Rascovulă* şi că Jinsa n'a voitū să părăsescă ţera Căzácéscă. Nici chiar fratele, după tată, alu Roxandrei, Stefanu Lupu Vodă, n'au putut-o întórce în ţeră dela Raşcovu, nici chiar făcëndu răşhoiū Cazaciloru». Numaî la 1686, după colegulă nostru, se întórse în Moldova, Domniţa Roxandra şi petrecir la Némţu, unde şi fu ucisă de Cazaci, la acelaşi anu. (Veđi Cron. N. Costinū Let. T. I, pag. 40—41 şi 256).

Apoi documentele nóstre ne arată pre Roxandra petrecëndu în ţeră, la Deleni, pe timpulă lui Duca Vodă şi mai alesu dela Petriceico Vodă, dela 1673 încóce. Minunatulă raportu cătră Domnu alu hotarniculă Contaşu ne arétă pe Domniţa Roxandra trăindū cu multu luxu la moşia Deleni în 1674, adecă cu 12 anii mai nainte de catastrofa ei dela Mónastirea din Cetatea Némţului.

Ceia ce ne mai spune invěşatulă nostru colegu şi despre testamentulă D-nei Roxandra depusă la M-rea Vătoped din muntele Atos, din 1667, iarăşi este în contradicere, cu documintele ce amu publicatū în memoriulă M-rei dela Cetatea Némţului şi chiar cu dieta D-nei Roxandra, din 1676 Noembrie 24, ce dămū în anexe.

misale, pre Beisoru, cum Dumneaei nu va sa fie nici la o socotelă, iară eu să împartu și vecinii, numai să-i facu bine, să-i dau pe Gheorghe Vătamanulū în partea Dumi-sale».

Ce importanță avea pentru Dómna Roxandra acestu Gheorghe Vătamanulū, nu putem încă documenta.

5. Din documentulū dela Duca-Vodă din 1666 Martie 9 (No. VIII) se vede că Dómna Roxandra veni îndărătū, sub Duca-Vodă (1). Neavendū în patrie nici o așezare proprie, se invoesce cu vērulū ei, *Spătariulū Cantacuzino*, să ședă cât va trăi la Deleni «iar de a eși Dumneaei din țeră saū i se va întâmpla vre o mórte, D-luī totū și-a ține satulū». Duca Vodă aprobă acésta invoială la 1666 Martie 9.

6. Se pare că *Duca Vodă* impusese Cantacuzinilorū acéstă invoială. Dumitrașco Vodă Cantacuzino, în actulū sēu dela 1674 Aug. 18 (*Doc. X*) dice, că și elū întâiū s'a luatū după actele dela Duca Vodă, și aū datū Deleni D-nei Roxandreī, dar în urmă s'a convinsū că Duca-Vodă aū fostū pārtinitorū fetei lui Vasile Lupulū «căci elū, Duca-Vodă, aū eșitū la cinste din casa lui Vasile Vodă, pārintele Dómnei Roxandreī». Deci dice Dumitrașco Cantacuzino : «pentru accia unile din acele (acte) să nu lie de credință și diresulū nostru cé amū fostū făcutū, încă să nu se cređă, că l'amū făcutū din neștiință».

7. Pentru a dobāndi dela Dumitrașco Cantacuzino primulū actū în favórea sa, Dómna Roxandra avū stāruitorū pe vestitulū *Iane Hadimbulū-postelniculū*. Acéstă reușită este datorită și împrejurārei că Turcii vinū în Moldova contra Polonilorū, cari aū introdusū pe Stefanū Petriceico și aū prinsū pre Duca-Vodă la Domnesci.

Se vede că tocmai de aceste amestecături caută să profite Dómna Roxandra, ca să pună mână pe Deleni. Dumitrașco Cantacuzino povestescē în actulū ce analizămū aci, că elū, venindū Domnū și judecāndū procesulū în urmă în defavórea Dómnei Roxandreī «s'aū lāsātū lucrulū în slabū «pentru că» tāmplāndu-se de aū venitū

(1) În eróre deci sunt în astă privință toți istoricii moderni ai noștri... Iată ce va să d'că a face istorie fără documente!

împărăția în țără... pentru ea să nu facă ea mestecătură la Turci, ca să iea dela dînșii putere să ție acésta ocină, cu împrer urătură, după cum aũ amestecatũ și la Domnia lui Ștefanũ Petru Vodă (1). Când eramũ Domnia mé Capicheaia, veldendũ că cu județulă Creștinescũ nu i se curvine a lua acésta ocină, ei, locuindũ la Rascovũ, cu mijloculũ lui Doroșenco Hatmanulũ Căzăcescũ aũ poftitũ județũ dela Turci. Deci pentru ca să nu se facă cu acésta amestecătură și niscare obi-ciinri dela Turci, aũ rēmasũ lucrulũ așa».

Plinũ de învėjăminte este acestũ pasagiũ din uriculũ de judecatã alũ lui Dumitrașco Cantacuzino!

8. Se vede că totũ «*în slabũ*» remasã afacerea și după aceea, mai alesũ venindũ la 1676 Domnũ noũ, *Antonie Rusetũ*; așa că Cantacuzinii furã siliși a primi să se învoiascã cu Dómna Roxandra. Acésta dispune, la 1676 Noembre 24 (*Doc. No. XI*), că după mórtea ei Deleniĩ să trecã în stãpânirea Cantacuzinilorũ «fiindũ și D-lui (Toderașco vel Vist.) nepotũ lui Buciocũ Costea Vorniculũ».

În douẽ acte ale sale, Dómna Roxandra manifestã prevestiri de mórte, ba în unulũ chiar de mórte silnicã. Așa, la 1666 Martie 9 (*Doc. No. VIII*) învoindu-se cu Cantacuzeniĩ să șadã ea cât va sta în țără la Deleni, se dice; «că de a eși Dumneaei din țără saũ i se va **tâmpla vre o mórte**, D-lui (Cantacuzinũ) *totũ și-a ține satulũ*».

Curiósã presimțire!.. de «i se va tâmpla **vre o mórte!** Documentele ce amũ publicatũ mai susũ despre mōnastirea St. Necolaĩ din Cetatea Nēmțului aũ arētatũ, — confirmãndũ cronicile — cum Cazaciĩ lui Timușũ aũ ucisũ pre mãndra și legendara Dómna Roxandra, retrasã chiar la M-rea tatã-sēũ, la Cetatea Nēmțului. Dar ea se ținu de invoialã: ea dispusẽ de Deleni și de tôte averile ei în favórea Cantacuzinilorũ, rude ale ei, după a 2-a soție a bunului ei Costea Buciocũ.

(1) Veđi în Anexe uriculũ lui Petriceico Volã, datũ la stãruința lui Doroșenco.

A N E X E

Анеха А.

Іѡ Василіе Бвоевод Б. М. Г. З. Молдавскоїе. ѡж тѡ истинни | нан
в'кринх квал'крин Дсамитрашко й'раалъ касчар. Сасжиа г'и двамъ сз правою |
и в'крною сасжес т'км Мл'и вид'киче іго правою и в'крною сасжес да нас
жалавали есми | емс. ѡсокою нашею мл'тно и даи и помл'вали есми емс.
и к'к'гини скои | марга. ѡт нас с нашии земан молдавскон. едно село нанлук
греч'и что с кавс | касасюскомс. что тое село бет правд г'идвам. за дааніе и
за мл'ваніе ѡ | Гашпар боевода когда годвамъ вна боал'крин до г'идви.
Ѣна и пр'кжде кр'кменик | внао прав г'идри. пр'ислшино кез ѡквал' трзи
касасюскомс т'км ради тое | пр'кдреченное село греч'и сз все хотар. како да
ест вниши аншлмс Бвал'кринс | нашемс Дсамитрашко й'раалъ касчар и к'к'ги-
ним марга. праваа о'чина и дааніе и мл'ваніе и срик и потвржденіе сзвз-
с'км доходвм непоршенино николж на в'крн. и нидаск... минаест.

Іѡ Vasile VV.

S id l' zrmz mart o.

Folio mijlociū

L. S.

7147

5508

1639

In creditulū fonciariū, Cartonū 35, dosarū 667.

Moșia Mōra Grecilorū, a D-lui Temistocle Bastake.

Анеха В.

I. Uriciū f^o. mare :

„Іѡ Іліаш Янзандос Боевода в'жю властію г'идрз земан Молдавскої.
Пдекж домніа л'к ам дат ши ам ф'итжонт Божринсаш'и нострс | аш'
панхилаіе чаš ф'ост стодник пре а аш'и диринтж очиниж ши мош'іе си сат
ф'итрег аншлме греч'и ла цинст'са Касасюаш'и кс вечини ши кс тот вни-
т'са. каре сат аš ф'ост дирент домнискс (sic). аксат'жнд де ѡколса тар-
г'саш'и Касасюаш'и ши лаš дат Гашпар Бодж аш'и Василіе Бод ши домни |
сале т'сдоск'ж. к'жнд іаš к'ш'нат. аной Василіе Бодж ши доална т'сдоска.
іаржш аš дат ши еи даніе ачеста сат кр'единчос коларюаш'и с'ш | аш'и й'раал

кашчарса пхринтеле коаринсаши нострс аши панхилае столикса. ши цюпх-
н'кезий салс Маргжй пентрс а лор сажжж | дирантж чащ сажжит домнией
ши цжржй. аной дшиж моартеа аши йралан кашчарса. ащ ржмас тот чащ
арст ла мзна маргжй банй гата | „в'х де лей ши мошии ши в'скате. дечй
коаринса нострс панхилае. динтраалте в'скате. прекса скрје тестаментса
пхринтелеаши сжщ дин тоате шащ асат пре цсактате. парта пхринтелеаши
сжщ. йарж дин банй сащ сокотит кж и се кинс парта аши. „ат де лей |
прекса скрје тестаментса ши ничй дш Бан нащ асат. че ащ ржмас тот пре
мзна мащехкса маргжй. де йащ петрест а. ши и сащ май винит | ко-
аринсаши нострс аши панхилае. ши цюмхтате де сат де гречй. парта пх-
ринтелеаши сжщ. прексаши скрйш ши дирасале де ла алиц | Домни чащ фост
панте де ной. акмш неакнд че аса де а маргжй сши паннаскж ачей
банй. „ат де лей парта пхринтелеаши сжщ | йаа дат Домниа ма тот сатса
гречйи кс вечнии ши кс тот кинтса. ши парта пхринтелеаши сжщ аши йралан.
ши парта мащехкса маргжй пентрс ачей банй че йащ мжкат. йарж
де сж ка афла чинка рсдж май ашоане де а маргжй ши де кор .фиторче
ачей | банй „ат де лей. коаринсаши нострс аши панхилае. ей сши цје ача
цюмхтате де сат де гречй парта маргжй. йарж де ншй | кор .фиторче банй.
сж цје коаринса нострс панхилае тот сатса Гречйи кс вечнии ши кс тот
кинтса. ши парта пхринтелеаши | сжщ аши йралан ши парта мащехкса мар-
гжй. ка сжй фје ши де ла Домниа ма дирантж очинж .ши мошие. ши
дрик ши .фитхритсрж неказтит ши нершент ничй дшиж .йарж .ф качй.
й индаснес минеат. оу йассху ка. „жр од ми'аа

ак. „дї дшн.

Semnată Vodă.

L. S.
mică albă.

(Scrisă de) „Стратса.

Анеха С.

Іw Ștefanu V.V. . . . etc. Адеца (адекж) Domnia mea амї датї și амї ми-
лїтї și амї їнтїрїтї пре боиаринулї nostru Panhilie *alū doile* (sic) stolnicu cu
unū satū anume Grecii cu curții gata și cu vecinī ce аў fostū de ocolulū tєr-
guluī Vasluiuluī pe apa Vasluiєfuluī. Care satū аў fostū dreptū domnescū, și
acelū satū аў fostū *daanie* și miluire pїrintelū domniei mele luī Vasilie Vodă
(кодж) de Gașparū Vodă cїnd l'аў cununatū їncї din boerie. Dupї aceia iarїșї
pїrintele domniei mele Vasilie Vodă аў dїruitū .cu acelū satū пре Іarali Clu-
ceriulū și ашїдереа pїtru falci de vie la Hușї iarїșї ū sunt danie dela pї-
rintele meū cїnd аў fostū Vornicū mare. Pentr'acesta lucru, дееа (д'кж

ni-au deschisă și nouă (ноуа) D-țai Șша мнлеі сале și ni-au dăruit cu domnia țerei (ц'ржи) Moldovei, la scaunul a luminat părintelui meu, pentru acesta lucru știindu (sic) și noi (нво?) că de mai nainte acestu sat Grecei și cu vii la Huși au fostu daanie de părintele meu încă din boierie, lui Iarali Cluceriul părintelui Panhilei stolnicul, pentru aceea și domnia mé am dată și am miluit boiarinul nostru ce mai sus scrie Panhile alu doile (sic) stolnicu ca să fie și dela Domnia mé dréptă danie și miluire și uric de în-lăritură, cu totu venitul neclătitu nici dănăoră (дзхкварж) în veaci. Iară după a noastră viață și domnie cine va alege Dumneđeu să fie Domn din cuconii noștrii său dintr'a noastră rudă intr'a noastră țeră a Moldovei, să nu strice a noastră dréptă danie și miluire, ci să aibă a da și întări pre boiarinul nostru carele mai sus scrie, iar carele va strica a noastră danie și miluire său carele va întorce, unul ea acela să fie тржккт și proclétu și neertat dela domnulu Dumneđeu, carele au făcutu Ceriul și pămintul și de preacurată a lui maică și de 12 apostoli și de 318 oteți ce au fostu în Nikea Cetate, și de patru sfinți evangeliști și de toți sfinți și să aibă parte cu Iuda și cu trecutul Arie în véci în munci, Amin.

Sam. *Gospod' veicat.*

U Iasoh velétu 7168 (7168) mesița Dek. 29 Dn'k.

Іω Πλεφαν Βκ.

fr. măricelū

L. S
mare albū
cu data
7168

Scrisū de Apostolū..

Documentele moșiei Delenii (1) (proprietate a d-lorū Ghica Comănescu).

No. 1.

Carte dela Alexandru Vodă, din 6938 Iulie 7 (1430).

*Cu mila lui Dumneđeu Іω Alecsandru Voevodū Domnū țerei Moldovei.

*Însemnare facemū cu acéstă a noastră carte, tuturorū căți pe dinsa ar căuta, ori citindu-se ar auđi. Iata adevăratū este : ai noștri credincioși boiari, jupănu Jurju Jumată (?) cu frații săi, cu jupănu Ștefanū, cu jupănu Măndrulū, au venitū inaintea noastră și inaintea alorū noștri moldoveneștilorū boiari, și cu a

(1) Copiate după o condiță scrisă admirabilū la 1817. Copiile întărite sunt cele mai multe de Boerī din Divanū și cu sigiliulū domnescū.

loră bună-voe a împărţit a părintelui loră Ioană Iunată Jurjii părţile de pe Jijia ce se chiamă Jumătăţeni şi din susă de Harlău Deleni şi Miclauseni, acestea s'a dată Jurjii. Iar jupânului Stefulă s'a dată Şerbăneşti pe Siretă şi cu morile în Siretă şi altă sată (carele n'amă putută ceti numele) (1), iar cu mori în Siretă şi Roşieţii, acăsta este partea lui Stefulă. In partea Mandrului : Balinţii pe Siretă, curţile şi cu morile ce sunt în Siretă şi cu Tătarii ce sunt la acele curţi, în Cârliğătură şi Vorişte, unde aă fostă curţile lui Dumbravă, şi din susă de Harlău : Vladeni. Aceste s'a dată iar jupânului Mândru. Dreptă aceea vĕdĕndă şi noi a loră bună învoire, dela noi le-amă dată tuturoră uricū cu totă venitulă, fiiloră loră, nepoţiloră, strĕnepoţiloră şi a totă nĕmulă loră, nerisipită nici-odată în veci. Şi întru acăsta este credinţa năstră care mai susă suntemă scrişi Alexandru Voevodă şi credinţa tuturoră boeriloră Domniei mele mari şi mici. Şi de faţă aă fostă martori : jupână Mihailaşă şi jupână Cupce Vorniculă şi jupână Negrilă şi toţi boiarii. Poruncit'am dar la ală nostru credinciosă şi cinstită boiară Neagulă, marele Logofĕtă, să scrie şi pecetea acăsta a năstră să o spânzure de acăsta a năstră adevĕrată carte. Tăutulă a scrisă la vlată ⁶⁹³⁸/₁₄₃₀ Iulie 7 ĭile.

Georgie, Mitropolitulă Suceavei.

L. S.
Domn.

Intărire ulterioară :

Aducĕndu-se uriculă şi 'naintea năstră a boiariloră de amă cetită, pentru credinţă amă iscălită.

Catargiul vel Logof. Darie Donic vel Vorn. Constantin Sturza vel Spătară. Sandul Sturza vel Bană. Iordake vel Cluceră. Apostolache vel Serdară.

Costandie, Mitropolitulă Suceavei, am iscălită.

L. S.
Mitropoli-
tulă

NB. Condica dupe care copiamă nu dă data acesteĭ ultime intării.

(1) Nu sciă deca aceste vorbe din parentesă aparţină textului slavonă ală lui Alexandru Vodă, ori sunt ale traducĕtorului ori copistului din 1817. — V. A. U.

No. 2.

*Carte dela Iw Bogdanu Voevodu Domnu țerei Moldovei din 6958
Ghenarie 23 (1450).*

Facemū însciințare precum aū venitū înaintea noastră și a boiărilor noștri, D-lui Stefulū, feciorū lui Fumu și fratele lui, D-lui Mandre. De a lorū bună-voie aū datū M-rei nōstre Neamțului, pentru sufletele răposăților părinților lorū unū locū pe hotarulū Delenilorū, însă ca să facă două mori, iar în hotarul pămîntului ca să nu se amestece, ci numai călugării să aibă a-și face mori pe hotarulū acela. Deci noi vĕdĕndū a lorū bună învoială amū datū și amū întăritū acelū locū ca să-și facă călugării dela Neamțu lorū-și mori. Pentru aceea nimine din nĕmulū Stefului saū alū Mandrei, saū din feciorii lorū ca să nu aibă a se amesteca nici odiniōră în vĕcū, la acelū locū. Și credința Domniei mele și a toți boiării noștri. Iar pentru mai mare întăritură pentru acelū locū de mai susū scrisū, amū poruncitū D-sale cinstitū credinciosū boiărilor nostru Petru vel Logof. să serie și a noastră pecete cătră acĕstă carte a noastră să o lege.

L. S.
Domn.

vel Logof.

și s'a tălmăcitū de Evloghie Dascălū, la anii 7269 (1761), Iunie 27.

S'aū poslăduitū de Constantinū Leonardarie Slugeriiulū.

No. 3.

Dela Radulū Voevodū din 7269 (1761).

Precum Domnia mea am datū și am întăritū credinciosū și cinstitū boiării Costea Bucioeū, marelui Vornicū de țera de josū, pre a lui drĕptă ocină și danie și cumpĕratură, două sate anume : Deleni și Rușii, ce aū fostū de ocolulū Harlăului, cari acele sate i-aū fostū lui danie și cumpĕratură dela întru sfinți odihniți Domni de mai nainte. Pentru aceea Domnia mea am fostū luatū noi dela dînsulū satulū pe gurile ómenilorū împrejurași, iar după aceea vĕdumū Domnia mea a lui drese ce aū avutū și dela Domni de mai nainte de danie și cumpĕraturī, Domnia mea nu am pututū strica acele dīrese, pentru aceea iarăși i-am datū și i-am întorsū de isnóvă a lui nostru mai

susă boiariu Costea Bucioacă Vorniculă, și acelă sată Deleni, ca să-î fie lui și dela noi urică și ocină și întăritură, cu totă venitulă, nerușuită nici odinoră în vécii veciloră. Iar după a noastră viață și Domnie, cine s'ar ispiti a strica a noastră întăritură, acela neiertat să fie de Domnulă Dumnegeu și de sfinții patru evangheliști și de a totă laudații 12 apostoli și de sfinții părinți 318 dela Nicheea și de toți sfinții, și ca să fie proclétu și tricletu și anafema, și ca să albă a da sémă și răspunsă înaintea înfricoșatului județu ală lui Hr.— Și altulă să nu se amestece. Singură Domnulă a poruncitū. S'aū scrisū în Iași la vlétu 7120 (1612).

Noi Radulă V.V.

L. S.

vel Logofetū.

S'aū poslăduitū. Constantinū Leondarie Slugerulū.

No. 4.

Zapisă din 7170 Fev. 26 (1662).

Adecă noi Racoviță Cehanū vel Logofetū, i Toma Cantacuzino vel Vornicū alū țerei de josū, i Ilie Septelici vel Vornicū alū țerei de susū, i Nicolăi Racoviță Hatmanū și pîrcalabū Sucëvei, i **Alexandru Costinū** vel Postelnicū, i Gligorie vel Pah., i Solomonū Bêrlădenulū vel Visternicū, i Mironū Bucioacă vel Stolnicū, i Nicolae Buhușū vel Medeln., i Tudorașcu Prăjeseulū vel Clucerū, i *Christosculū* vel jicnicierū, i Ionașco vel Ciașnicū, i Contașū vtori logofetū, i Duca vtori Vistern., i Petrașco Danolovici treti logof., i Rugină, i Dumitrașco Roșca, i Ursulū și altū Dumitrașco toți vornici de glôtă. Scriemū și noi toți mărturisimū cu acestū zapisū alū nostru cum s'aū pîritū de față înaintea Măriei Sale lui Vodă fratele nostru Iordache marele Spătarū și fiulū sēū Toderașco, marele Comisū, cu jupânésa Maricuța, fata lui George Hatmanulū, nepóta răposatului Vasilie Vodă, care a fostū a Neculei Vameșului, pentru unū satū anume Deleni ce e la ținutulū Hărlăului, care satū a fostū cumpărătura lui Costea Bucioacă Vorniculă.

Deci Maricuța a ăisū, cum acelū satū este ei danie și miluire dela unchiulū sēū Vasilie Vodă; iar d-lū fratele nostru Iordache, marele Spătarū și fiulū sēū Toderașco marele Comisū, a datū sémă, cum Vasilie Vodă n'a avutū neci o trebă cu acelū satū ce l'aū fostū luatū fără de cale, în silă, și Bucioacă Vorniculă a înzestratū pre Vasilie Vodă și pre alții cu alte sate și moșii, precum aū arētatū fratele nostru Iordache Spătariulū și Toderașco Comisulū și ca-tastihū de sate și de moșii, cui ce aū datū și aū înzestratū și iscălitū de

Costea Buciocu ce au fostu Vornicu mare. Pentru acestu lucru si Maria Sa Vodă au socotitu: dacă n'au avutu Vasile Vodă neci o trebă cu acelu satu, cu Deleni, nici i-au (fostu) zestre dela Buciocu Vornicul, ci l'au fostu luatü in silă, să nu aibă trebă nici Maricuța Vameșoia, fata lu Gheorghie Hatmanulü, nepota lu Vasile Vodă, cu acelu satü, cu Deleni, că de ar fi si datü nepotei sale Maricuței, încă nu s'arü cadé ocinile si moșile a lu Buciocu Vornicul (să se) dea danie nepoților lu Vasile Vodă, ci să fie ocine si moșii nepoților lu Costea Buciocu Vorniculü.

Pentru aceea si noi vedëndü pre Maria Sa Vodă cum au giudecatü acesta giudețu dreptü pre d-lu fratele nostru Iordache marele Spătarü si cu Toderasco marele Comisü, noi încă amü facutu acesta zapisu alü nostru să fie d-lui de credință. Si pentru mai mare credință noi toți amü iscălitü ca să se scie. Si cu, Tiron Diaculü, am scrisü. 7170 (1662) Fevr. 20 zile.

— Cei de *susă semnați*.

No. 5.

Carte dela Eustratie Dabija V.V. din 7170 Fevr. 26 (1662).

Adecă au venitü înaintea Domniei mele si înaintea alorü noștri moldovenesci boiari a mari si mici, cinstitu boiariulü nostru Iordachie, marele Spătarü si fiulü seü Toderasco, marele Comisü, de s'au piritü de față cu Maricuța jupănesa Neculei Vameșului, fata lu Gheorghie Hatmanulü, nepota răposatului Vasile Vodă, pentru unü satü anume Deleni ce e la ținutulü Hârlăului, care satü au fostu cumpăratură lu Costea Buciocu Vorniculü. Deci Maricuța au disü, cum acelu satü este ei danie si miluire dela unchiulü seü Vasile Vodă, iar cinstiți boiarii noștri Iordachie, marele Spătarü si fiulü seü Toderasco, marele Comisü, au datü sémă, cum Vasile Vodă, n'au avutu nici o trebă cu acelu satü ci l'au fostu luatü fără de cale in silă si Buciocu Vorniculü au înzestratü pre Vasile Vodă si pre alții cu alte sate si moșii, precum au arëtatü Iordachie Spătarulü cu Toderasco Comisulü si catastihü de sate si de moșii, cui ce au datü si au înzestratü si iscălitü, de mâna lu Costea Buciocu ce au fostu Vornicu mare, ce au fostu să-i fie datü de a lu moșii si ocine nepoților seü si cui i-au fostu voia ce au avutu, iar la acestu satü trebă n'au avutu. Pentru aceea si Domnia-mé încă am socotitu cu totü sfatulü nostru, dacă n'au avutu Vasile Vodă neci o trebă cu acestu satü, cu Deleni, nici i-au fostu zestre dela Buciocu Vorniculü, ci l'au fostu luatü in sila lu, fără de cale, precum au arëtatü boiarii noștri Iordachie Spătarulü si Toderasco Comisulü catastihü

iscălită de mâna lui Buciocu Vorniculă, să nu aibă trebă nici Măricuța Vameşoia, fata lui Gheorghie Hatmanului, nepoata lui Vasilie Vodă, cu acel sat, cu Deleni, pentru căci măcar l'ar fi și dată nepoței sale, Maricuței, încă nu se cădea să fie moșiile lui Buciocu Vorniculă danie nepoților lui Vasilie Vodă, ei să fie ocine și moși nepoților lui Costea Buciocu Vorniculă. Pentru aceea, ca să fie satul Deleni dreptă ocină și moșia cinstiță boiarilor noștri cari mai sus sunt scriși, Iordache, marele Spătaru și fiul său Toderășco, marele Comisă, cu tot venitul și uric de întăritură neclătită și nerăsuțită nici odinoră în veci și de această pîră să nu se mai pîrască în veci. Intra altă chip să nu fie. Vlétu 7170 (1662) Febr. 26.

Iscălită, Iw *Eustr. Dabija V.V.* L. S.

S'au poslăduiță :

Vel Logof.

Constantin Leondarie Slugeră.

No. 6.

Carte dela Petru V.V. din 7181 Aprilie 8 (1673)

Scriemă Domnia mea la boiariul nostru credinciosă *Contăș* ce au fost slugeră mare. Dămă știre D-tale pentru multă pîră ce au avut boiariul nostru Toaderă Iordache Visterniculă despre D-nei Dómna Roxanda, fata reposatului Vasilie Vodă, pentru sat, pentru Deleni, ce este la ținutul Harlăului. Dacă veți vedea cartea Domniei mele iar D-ta să mergi la acest sat care mai sus scriemă, și să ieși sama foarte pe dreptate și să împarți satul în 5 părți cu vecinii și cu tot venitul, împreună cu viile, casele din pajiște ce sunt făcute de boiariul nostru, ce mai sus scriemă; aceste să le dai D-ta în sama dumi-sale. Și de nu va fi satul stîlpit și însemnat, dacă veți alege aceste 5 părți cu tot venitul, să le stîlpesci și să le pui semne despre a 6-a parte cu vecinii ce se vine Dómnei Roxandrei dintr'acest sat; iar ea își va ține partea ei așa precum scriemă, că Domnia mea am cercat cu mare dreptate și atâta am aflat că i se vine.

Așisderea de va putea dovedi D-lă boiariul nostru, ce mai sus este scris, cum la mórtea lui Toderășco Buciocu numai părintele Dumi-sale Iordache Visterniculă au cheltuit pre comandă, Dómna Roxandra să întorească cheltuiala boiariului nostru, lui Toaderă Iordache, *căci satul acesta li s'a venit despre unchiul lor Toderășco Buciocu.*

Deci precum veți afla D-ta drept, numai să faci așezare să nu mai amble în pîră. Acésta scriemă.

De i se va veni a 6-a parte atâta să ție, mai multă nimicū. Pentru aceea să socotesci D-ta foarte dreptū. Decī cāt vei afla că i se vine atâta să aleg și să ție. — 7181 (1673) Aprile 8.

Stefanū Petru V.V.

L. S.

vel Log.

S'aū poslăduitū

Const. Leondarie Slugerū.

No. 7.

*Cartea lui Contaș fostū slugerū pentru alegerea moșiei Deleni
7181 (1673) Aprilie.*

Milostive și luminate Dómne, să fie Măria Dumi-tale sănătosū. Daū știre Măriei Tale, că mī-aū venitū cinstita carte Măriei Tale scriindu-mī să mergū la satū la Deleni, să socotescū între D-lui Toaderū Iordache Vistierniculū și Dumneaei Dómna Roxandra, care avëndū în multe rëndurī gâlceavă înaintea Măriei Tale, ai socotitū Măria Ta dimpreună cu totū svatulū și le-ai alesū lucrulū : că să vine Dumi-sale Visterniculū 5 părți dintr'acelū satū cu totū venitulū și 5 părți din căți vecinī arū fi, iar Dumi-sale Dómnei Roxandrei a 6-a parte de satū și cu a 6-a parte din vecinī. Intr'acesta chipū imī scrii Măria Ta să le împarțū și satulū și vecinī și să le stlpeșcū loculū și să le facū scrisori pre vecinī cari cui se vorū veni. Și-mī mai scrii Măria Ta să mai socotescū între dumnīa-lorū si pentru pamentīle lui Toderășeo Bucioacă.

Decī eū, dupre cinstitā porunca Măriei Tale, am mersū acolo la Deleni și am strīnsū ómenī bunī, Șoltuzulū de Hárлаū, și tīrgovețū și Petre Capră pivnicerulū de Cotnari, Franculū de acolo, Hanos Feltin de acolo și alți mulți ómenī bunī. Ce ajungēndū noi îndat în Deleni, Dumneaei Dómna Roxandra aū și purcesū din satū în susū, dicēndū că merge la ușarulū Andronidū. Am trimesū de am đisū să se întórcă Dumneaei să fie la socotēla loculū și a vecinilorū, să vadă cum se va socoti și ce i se va veni, ci Dumneaei n'a vrutū să se întórcă, ci aū đisū să facū ce-oīū ști, că Dumneaei la hotărītū nu va fi. Decī daca am vōđutū că nu va să fie la socotēlā, am începutū a mēsurā siliștea satulū, de unde și până unde aū đisū ómenī că le āmblā siliștea din vēcū. cu otgonū de 32 stīnjenī și 2 palme, din capulū siliștei, din susū, din țermurile rīpei ceī mari, dela fundulū grădinei lui Ionū Bortici pānā în capulū siliștei din giosū, la o cultoresce veche, unde spunū ómenī că a fostū casa a unū omū ce l'aū chematū Andrianū Hamurā, și am aflat în tótā siliștea,

pre lungă 18 otgóne tocma. După aceea am socotitú dintr'acele 18 otgóne pe a 6-a parte, am alesú trei otgóne din siliște, din partea de josú, de cătră Hârlău; iar acele 5 părți a Visternicului aú rămasú în susú, pe care părți staú și biserica și curțile, că de vrémú da și din susú acele trei otgóne din siliște, partea d-sale Dómnei, totuși nu cuprindea pînă la casă și pînă la biserică. Și am pusú stîlpú de pétră între părți în satú, și am lăsatú pentru împărțéla vecinilorú pe a dóua și ca să fie și Dumnea-ei Dómna de față. Și când aú fostú a doua și iarăși am mersú cu acei megiași acolo și tocma când noi în satú, Dumnea-ei Dómna din satú eșia în susú cu o cucie cu doi cai și cu glótá de slugi și mi-aú răspunsú pre sluga Dumi-sale, pre Beișorú, cum Dumnea-ei nu va să fie nici la o socotélá, iar eú să împartú și veciniú, numai să-i facú unú bine, să-i daú pre George Vătámanulú în partea Dumi-sale. Și am vedútu și am socotitú carele de o potrivă este, toți veciniú precum s'aú spusú ei în de sine, încă nesciindu-se ei carele în ce parte se va veni, și i-amú făcutú 6 părți, din cari părți, o parte am datú în séma Dumi-sale Dómnei, unde și George Vătámanulú s'aú pusú, pre carele Dumnea-ei l'aú cerutú. Și am făcutú isvóde de veciniú anume, și Visternicului și Dumi-sale Dómnei, scrise cu mâna mea și iscálite, căruia i s'aú venitú în parte. Iar pentru povestea pamentilorú lui Toderășu Buciocú, nevréndú Dumnea-ei Dómna să fie de față, n'amú avutú cum cerca.

Iar aceste ce am alesú și am așezatú, facú scire Măriei Tale. Și mila lui Dumneđeú să fie cu Măria Ta pururea. Amin.

Robulú Măriei Tale

7181 (1673) Aprilie.

Contășu ce am fostú Slugerú.

S'aú posláduitú :

Constantinú Leondarie Slugerú.

No. 8.

Carte dela Duca Vodă. 7174 Martie 9 (1666).

Adecă Domnia-mé dămú și întărimú boiarinului nostru credinciosú și cinstitú (*Cine?*) a sa diréptá ocină și moșie satulú Deleniú, la Hârlău, cu totú venitulú, care-i este dirépta ocină dela moșulú Dumi-sale, dela Buciocú Vorniculú, din ispisocú de danie dela Constantinú Vodă și dela Radulú Vodă, și din ispisocú de pîră și de rămasú dela Dabija Vodă, ce s'aú pîritú Dumnea-lui și aú rămasú pe vara Dumi-sale, pre Dómna Ruxanda. Iar după pîra ce s'aú pîritú și aú rămas-o pe Dumnea-ei, pe Roxanda, *fiindú și Dumnea-ei venitú*

în țără și neavându așezare niciiurea, au voită d-lui Spătariulă pînă va sedé în țără, să ședă Dumnea-ei acoloa, iar de a eși Dumnea-ei din țără saū i se va tēmpla vre o mórte, Dumnea-lui totă și-a ține satulă. Pentru aceea și dela Domnia-mé dămū și întărimū Dumi-sale ca să-i fie Dumi-sale nerășuitū nici odineóră în veci. Și altulū să nu se amestece.

Duca Voevodū.

7174 (1666) Martie 9.

L. S.

No. 9.

Carte dela Alexandru Iliasi V.V. 7177 (1668) Oct. 20.

Adecă Domnia-mé dămū și întărimū boiarului nostru credinciosū Toderașco Iordache, marele Spătariū, din ispisocū de pîră și de herie dela Istratie Dabija Vodă, unū satū anume Deleniī la țin. Hârlăului, care satū au fostū cumpăratură moșului sēū Costea Buciocū ce au fostū Vornicū mare; care satū au fostū luatū Vasilie Vodă, cu împresurătură și l'au fostū datū Maricuței, fata lui Gheorghe Hatmanulū. Apoi avēndū pîră la Istratie Dabija Vodă, s'au aflatū cum Vasilie Vodă și Maricuța n'au avutū nici o trēbă. Și cu giudețū s'au datū satulū Deleniī boiarului nostru Toderașco Iordache Spătariulū, nepotulū lui Costea Buciocū. Și așijderea dămū și întărimū boiarului nostru Toderașco Iordache Spătariului, pe a lui drēptă ocină și cumpăratură, unū heleșteū, câtū ține apa în hotarulū tērgului nostru Hârlăului, în cōda Strâmbului; care heleșteū l'au cumpēratū dela Tōderū Serghie Cămărașulū direptū 150 de lei, iar lui Serghie Cămărașulū i-au fostū cumpăratură dela Sava feciorulū Dimeī de tērgu de Hârlău, precum ne-au arētatū și zapisū de cumpăratură. Direptū aceea, acesta satū Deleniī și acestū heleșteū ca să fie și de la Domnia-mé boiarului nostru Toderașco Iordache Spătariulū direptă ocină și moșie și cumpăratură neclătita și nerășuite neci odineóră în veci; și altulū să nu se amestece înaintea cărții Domniei mele.

Singurū Domnulū au poruncitū.

7177 (1668) Octobree 20.

Solomonū Bērlădēmulū vel Log. iscāl.

L. S.

No. 10.

Cartea lui Dumitraşco Cantacuzino V.V. din 7182 (1674) Augustă 18.

Scriemă Domnia mé şi dămă seire cu acésta carte a nóstră tuturilor cui se cade a sci, pentru multă pîră, în multe rënduri, ce aŭ avutŭ şi la alŭi Domni, ce aŭ fostŭ mai nainte de noi, şi acum şi la Domnia mé, Dumnea-lui boiarulŭ nostru Tóderŭ Iordache Visterniculŭ cu Dumnea-ei Dómna Roxanda, fata réposatului Vasilie Vodă, pentru satulŭ Deleniŭ, ce este în ŧin. Hârlăului, care satŭ aŭ fostŭ alŭ lui Costea Buciocŭ, Vorniculŭ celŭ mare, diréptă dănie şi miluire dela Constantinŭ Vodă, feciorulŭ Ieremieŭ Vodă, şi mai pe urmă şi dela Radulŭ Vodă. Că nefiindŭ de faŭă boiarulŭ nostru Tóderŭ Visterniculŭ aŭ venitŭ înainte nóstră Dómna Roxanda de l'aŭ pîritŭ ŧicëndŭ : că satulŭ Deleniŭ este alŭ ei, că i s'aŭ venitŭ despre nisce unchi sterpi ce aŭ avutŭ şi-lŭ ŧine Tóderŭ Visterniculŭ fără nici o trébă, pentru căci ea n'aŭ fostŭ aice în ŧeră. Şi fiindŭ-i Tóderŭ Visterniculŭ vërŭ primare aŭ ŧinutŭ elŭ satulŭ cu împresurătură ; şi aŭ arétatŭ Dómna Roxanda şi unŭ ispisocŭ de pîră dela Duca Vodă şi o carte cu iscăliturile boiarilorŭ celorŭ mari, cum aŭ rëmasŭ ea pre Tóderŭ Visterniculŭ, ca să ŧie ea satulŭ Deleniŭ. Decŭ Domnia mé n'amŭ sciutŭ cum e povestea mai adevératŭ şi vëdëndŭ şi ispisócele dela Duca Vodă şi dela boiarŭ, amŭ creŧutŭ pre Dómna Roxanda şi i-amŭ făcutŭ diresŭ de rëmasŭ pre Tóderŭ Visterniculŭ ca să ŧie ea satulŭ. Iar după aceea dacă aŭ venitŭ de faŭă boiarulŭ nostru ce mai susŭ scriemă, Tóderŭ Visterniculŭ ne-aŭ arétatŭ catastihŭ făcutŭ de mâna moşu-sëŭ, lui Buciocŭ Vorniculŭ, care este moşŭ şi Dómnei Roxandei : şi aşa s'aŭ aflatŭ lucrulŭ cu adevératŭ : cum Buciocŭ Vorniculŭ aŭ avutŭ două jupânese. Decŭ din jupânésa cea dintâiŭ este Dómna Roxanda (1) şi cu catastivulŭ lui Buciocŭ serie totŭ anume pre care feciorŭ de ai sëi cum l'aŭ înzestratŭ cu sate, cu odóre, cu ŧiganŭ. Şi acestŭ satŭ Deleniŭ nu se află scrisŭ în catastivulŭ celŭ de zestre, cum să-lŭ hie datŭ vre unŭ feciorŭ de ai sëi ce aŭ avutŭ cu jupânésa cea d'întâiŭ, din care se trage Dómna Roxanda ; ci se află să hie rëmasŭ satulŭ Deleniŭ feciorilorŭ celorŭ mai mici ce sunt din jupânésa cea de apoi. Din carŭ este Tóderŭ Visterniculŭ. Şi ne-aŭ mai arétatŭ Tóderŭ Visterniculŭ şi unŭ ispisocŭ de pîră dela Dabija Vodă, cum s'aŭ pîritŭ părintele sëŭ Iordache Visterniculŭ şi Tóderŭ Visterniculŭ cu Maricuŭa, fata lui Gheorghie Hatmanulŭ pentru acestaşi satŭ Deleniŭ, căci fiindŭ Vasilie Vodă puternicŭ l'aŭ luatŭ în Domnia lui, cu sila şi l'aŭ datŭ de zestre nepótei sale Maricuŭei, şi aŭ rëmasŭ Iordache Visterniculŭ şi Tóderŭ Visterniculŭ pre Măricuŭa şi i-aŭ luatŭ satulŭ căci s'aŭ îndi-

(1) Adecă se trage din linia ei, căci Roxanda este fata lui Vasilie Vodă. — V. A. U.

reptatū și atunci cu boiari mărturii, cum Vasilie Vodă n'au avutu nici o trebă cu satulū, că au fostū în partea feciorilorū lui Bucioeū, ce au avutu cu jupănesa cea de apoi, din care se trage Tóderū Visterniculū. Pentru aceea au luatū Dabija Vodă satulū acesta și l'au datū lui lordache Visterniculū și fiului său lui Tóderū Visterniculū.

Așișderea avēndū pîră Tóderū Visterniculū despre Dómna Roxandra și la Stefanū Vodă Petru, ce au fostū Domnū înaintea noastră, pentru acesta satū Deleniū, luatu-le-au sémă pre amēnuntulū și iarăși au aflatū cu județū direptū, cum satulū acesta este agonisitū de Bucioeū Vorniculū cu jupănesa acēsta de apoi, mōșa lui Tóderū Visteriulū. Decī au socotitū cu svatulū și au făcutū satulū dóue părți, o parte lui Bucioeū și altă parte jupănesei sale mōșa lui Tóderū Vist. Decī partea lui Bucioeū Vorniculū s'au venitū în trei părți: o parte Dómnei Roxandei, altă parte lui Tóderū Visterniculū și altă parte lui Dumitrașco Malai, care este lorū vērū primare. Iar partea Bucioesei cea de apoi, mōșa lui Tóderū Visterniculū și a lui Malai, s'au venitū numai în dóue părți, una lui Tóderū Visterniculū și alta lui Dumitrașco Malai, căci ei sunt din jupănesa lui Bucioeū cea de apoi, cu care au agonisitū elū satulū. Iar Dómna Roxanda, fiindū din jupănesa cea d'intăiū, i s'a venitū numai a șasa parte din totū satulū, din partea moșu-sēū, lui Bucioeū. Și pre acēstă socotélă și împărțélă după județū ce i-au datū Stefanū Vodă Petru, au trimesū hotarnicū pre Contaș Sulgerulū și ntr'acesta chipū au alesū ș'au stălpitū satulū; și s'au venitū să ție Dómna Roxandra numai a 6-a parte din totū satulū, precum i-au arētatū Tóderū Visterniculū și mărturia cea de hotărītū dela Contaș Sulgerulū.

Așișderea ne-au mai arētatū boiarulū nostru Tóderū Visterniculū unū castativū de 850 galbeni roșii ce au cheltuitū părintele său Iordachi Visterniculū la mórtea cumnatulū său, lui Todrașculū feciorulū celū mai micū a lui Bucioeū vorniculū, alū căruia au fostū satulū Deleniū și au fostū stărpū că au muritū necăsătoritū. Decī fiindū din jupănesa lui Bucioeū cea de apoi, măcarū de n'arū hi nici cheltuitū Iordache Visterniculū acei bani ce mai susū scriemū la mórtea lui, totū rămāne satulū să-lū ție Tóderū Visterniculū și vērulū său Malai, căci acesta Toderașco feciorulū lui Bucioeū iaste din jupănesa cea d'apoi, din care se trage Tóderū visterniculū și vērulū său Malai. Așișderea și pentru diresulū dela Duca Vodă și cartea boiariilor ce au fostū de rēmasū pre Tóderū visterniculū, amū aflatū Domnia mea cu bună adeverință că au fostū făcutū Duca Vodă acele direse pentru voia Dómnei Roxandei, căci au eșitū la cinste din casa lui Vasilie Vodă părintele Dómnei Roxandei. Iar pentru diresulū dela noi ce amū făcutū Dómnei Roxandei, arētamū Domnia mea și mai susū, că Tóderū Visterniculū n'au fostū de față să-și arete diresele sale,

ce vedându noi diresese Dómnei Roxandei dela Duca Vodă, i-amü făcutü şi noi întăritură pre acele diresese, gândindu-ne că arü hi adevërate, iar pe urmă s'aü aflatü că aü fostü făcute în făfărie; pentru aceea nici unele din acele să nu hie de credinţă şi diresulü nostru ce amü fostü făcutü, âncă să nu se cređă, că l'amü făcutü din nesciinţă.

Aşîderea unde pomenesce în ispisocolü nostru ce amü făcutü Dómnei Roxandei că aü mărturisitü aceşti boiarî : Racoviţa logofetulü şi Solomonü logofetulü, cum să hie auđitü din gura lui Iordache Visterniculü, părintele lui Tóderü Visterniculü, să hie đişü elü, că satulü este alü Dómnei Roxandei şi l'a lua ea daca a veni aice în tãră. De acesta lucru socotindü Domnia mea acum pre urmă, i-amü întrebatü şi s'aü tăgăditü de aü đişü, cum n'aü auđitü din gura lui Iordachi acesta cuvîntü, nici sciü ei nemica, numai ce aü umblatü *Iane postelniculü Hadîmbulü*, unü omü fără de cale de aü pusü acesta cuvîntü în ispisocolü ce amü făcutü noi Dómnei Roxandei; decî să nu hie de nici o credinţă, pentru căci Domnia mea am cercatü şi s'aü îndreptatü acesta lucru aşa precum însemnämü mai susü. Ş'amü răspunsü Domnia mea să ia tóte diresese Dómnei Roxandei, ei tímplându-se de aü venitü împërăŷia în tãră s'aü lăsatü lucrulü în slabü, pentru să nu facă ea mestecătură la Turci ca să iea de la dînşii putere să ŷie acéstă ocină cu împresurătură, după cum aü amestecatü şi la domnia lui Stefanü Petru Vodă, când eram domnia mea Capichehaia, vedëndü că cu judeţulü creştinescü nu i se cuvine a lua acéstă ocină, *ci locuindü la Rascovü, cu mijloculü lui Dorosenco hatmanulü căzăcescü, aü poftitü judeţü de la Turci*. Decî pentru să nu se facă cu acésta amestecăturî şi niscare obiceiuri de la Turci, aü rëmasü lucrulü aşa. Iar acele diresese de se vorü ivi când-va la vre-unü judeţü, să nu se cređă, ce să se rumpă. Şi altulü să nu se amestece înaintea cãrţei Domniei mele. Anulü 7182 (1674) Augustü 18 đile.

Semnatü : **Dumitraşcu Cantacuzino Voevoda.**

L. S.

Vel Logofetü

S'aü poslăduitü :

Constantinü Leondarie Sulgeriü.

No. 11.

Cartea Dómnnei Roxanda fiica lui Vasilie Vodă hotărîndu ca după mórtea sa satulü Deleniü să se stăpânescă de nepotulü sėu Toderaşculü Visternicü 7185 (1676) Noemb. 24.

Printr'acesta adevăratü zăpisü alü meu mărturisescü eü, Dómna Roxanda fiica Măriei Sele lui Iw Vasilie Vodă și a Dómnnei Tudoschiü, nepóta lui Coste Bucioeü Vorniculü, avëndü eü satulü Deleniü moșie și ocină dela Maica mea Tudosca, ce î-aü rămasü dela frații sėi, fiindü sterpi și cât im va lungi Dumneșeü viața într'acéstă lume să fiü și să stăpânescü satulü acesta Deleniü și altulü nime să nu se amestece ei să fie sub stăpânirea mea. Și după mórtea mea, de vreme că-mi iaste rudenie mai aprópe prea iubitü fratele nostru, d-lui Chir Teodorașcu vel Visternicü, fiindü și d-lui nepotü lui Bucioeü Coste Vorniculü, după mórtea mea îi dăruiescü satulü Deleniü ca să-lü stăpânescă cu totü venitulü. Și pentru întărirea credinței amü datü acestü încredințatü zăpisü alü meu la mâna d-sale Toderășco vel Visternicü; și pentru adeverița dărei mă-am pusü și pecetea mea. 7185 Noemb. 24.

Noi Dómna Roxanda fiica Măriei Séle lui Vasilie Voevoda primescü cele de susü scrise.

L. S. Dómnnei

No. 12.

Cartea lui Constantinü Mihailü Cehanü Racovița V.V. poruncindü lui Vasile Razulü biv velü Comisü, să alegă otarele moșilorü Deleniü și Rușü 7261 (1752) Oct. 13.

..... avëndü Iordache Cantacuzino vel Log. pricină pentru hotarulü Delenilorü cu feciorii lui Macsutü din partea hotarului din josü despre Hârlău, și pentru hotarulü Rușilorü ce sunt alătura cu Deleniü, aü trimesü hotarnicü Vodă Grigorie, pre Costache Razu hatmanulü, «tatälü Dumitale». C. Razu a hotărítü cu holovani, partea din josü, de către Macsut.... dar din partea de susü, de către Feredeéni fiindü holovănită mai de multü de Gheorghiza Pah., care aü fugitü la Muscali, măcarü că când aü hotărítü acelu boiarü pre D. vel Log. saü pe frații dum-sale nu le-aü datü de scire să mérgă la

acelū hotărîțū și nici vre-unū boiărū de cinste n'ău luatū hotarnicū, ci pre unū Panculū mazilū dela Hârlău și aū hotărîțū cum aū fostū voia lui și alesū despre siliște l'aū șovăitū hotarulū, dândū între pomețū în hotarulū Feredeénilorū, care aū vedutū și părintele D-tale și fiindū stăpânulū Feredeénilorū totū la Moscali, n'ău avutū cu cine îndrepta hotarulū; dar acum încăpéndū acea moșie la Lupulū Crupenskie Stolniculū, orânduimū pe d-ta să mergi să strîngi ómeni împrejurași... căci acelū satū Rușiī ce se hotăresce cu Feredeéniī aū fostū întâiū a lui Mălaiū Medeln. și aū avutū curți și biserică acolo pe hotarulū seū, unde este îngropatū și elū; și Feredeéniī îi ține Buhușū hatmanulū celū bêtrânū și unde a făcutū case Gheorghită Pah. ginerele lui Buhușū hatmanulū, ȋice d-lui vel Logofetū că sunt pre loculū dumi-sale și l'aū întrebatū d-lui Logofetulū pe acelū Gheorghită Pah. cum de și-aū făcutū case pe loculū acela, elū a datū sémă că i-aū dăruițū Vasilașco Cantacuzino Vorniculū, unchiulū Dumi-sale Logofetulū acé bucată de locū și aū cerutū scrisórea să-i arate și l'aū purtatū din ȋi în ȋi până aū fugitū la Moscali cu Dumitrașco Vodă și aū jăluitū d-lui Logof. la pré înălțatū părintele Domniei méle și i-aū răspunsū, că până nu s'a alege unū némū alū lui Gheorghită Pah. să stăpănescă Feredeéniī nu se póte alege judecata, și măcarū de ar fi acea danie a lui Vasilașco Vorn. față nu se ține în sémă, căci moșia e a tatălui d-sale Logofetului, dată de părinți; n'a avutū trébă frate-séū Vasilașco Vornicū să dea danie partea frăține-séū, fiindū moșile împărțite. Ci d-ta tóte le socotesce, că d-lui ȋice că sunt ómeni bêtrâni de țī-orū aréta unde aū fostū curțile și biserică lui Mălaiū; și măcarū că Lupulū Crupenski Stolniculū și-aū făcutū case totū pre acelū locū de pricină și i-a ȋisū vel Logofetulū să nu facă, dar d-ta cércă și află hotarulū dreptū pe unde a fostū, iar pentru case ce ș'aū făcutū omū socoti de aice și să avemū scire. Acésta scriemū. 7261 (1652) Oct. 13.

L. S.
----

vel Logof.

S'aū poslăduitū.

C. Leondarie vel Slugerū.

Maī sunt în condica Delenilorū aceste acte copiate, fără de o valóre istoricā deosebită :

1) Petiția lui Cantacuzino Vorn. către Domnū din 1792 Decembre 10, relativă la hotărnicie.

2) Scrisoarea Posteln. George Nedey către hatmanul Costache Ghica pentru măsurătoarea moșiei Macsutu. — 1803, Iulie 12.

3) Cartea lui Grigorie Ghica V.V. întărindul lui biv vel Spăt. Iordache Cantacuzino stăpânirea moșiei Deleni. — 7241 (1733) Aprilie 11

Este în urma hotărniciei lui Costache Razu vel spătaru. Vodă întărește lucrarea lui Razu C.

I. Rușii (1)

Pagina 25 a Condicei.

Intru totu einstitū d-le părinte Visternice, Milostivulū Dumneđu să trāmiđu bunā pace și sānādate d-le împreunā cu tōtā einstitā casa d-tale. Alta, facemū scire d-tale pentru rēndulū hotarului a Feredeienilorū și cu a Rușilorū d-tale. Umblat'am în câmpū și am stīlpitū 13 stīlpī, iar în silīște, cum aū mărturisitū acestū omū Vasilie de Deleni ce aū șeđuțū la Feredeeni în đilele Radului Vodā pīnā la Vasilie Vodā. Decī elū așa aū mărturisitū semnele hotarului si-liștei din pisculū în pivnița Popei de Ruși și din pivnița într'o fōntānā de pētrā ce se rēspunde a Fārtātōei. Din Fōntānā în Coptoresci a Tomei de Feredeeni și din Cuptoresci într'unū cereșū ce chiamā *Potcapoculū* și din cereșū într'o fōntānā ce se chiamā a Mogōei. Aceste semne le scie acestū omū de cānd aū venitū Radulū Vodā la Feredeeni la M-re și aū stātutū Radulū Vodā în mijloculū satului și aū întrebatū pre ómenī pre unde le e hotarulū lorū cā Ruși aū fostū pustii. Iarā ómenii de Feredeeni aū arētatū aceste semne pe unde ne-aū arētatū și acestū omū Vasile de Deleni; iar Feredeeni nu vorū să primescā semnele ce aratā acestū omū și de ar fi mai fostū unū bētrānū cātre acesta le-ași fi datū jurāmīntū și brazdā în capū și pe unde arū fi mersū pe acolo așū fi stīlpitū. Iar pricina lorū este pentru 76 de stānjini și sunt dōuē rēnduri de pomeți a Feredienilorū și precum mărturisesce Vasilie să vinū de pre loculū Rușilorū, iar Feredeeni nu se ținū de acele semne ce mărturisesce Vașile de obiceiū este. Și amū vrutū să împarțū acea bucatā de locū în dōuē și ómenii Hatmanului aū primitū, iarā ómenii d-le nu vorū să primescā, ci

(1) Documentele Rușilorū totū de Deleni.

se țină de acele semne ce au mărturisit acest om Vasile. Iar alt om nu se mai afla să mărturisească, ci numai cum vei voi d-ta și să fii d-ta sănătos.

Maî mic slugă al d-tale. 7184.

Gligorie Corăteu Vornicu

Cu sănătate mă inehin.

S'au poslăduit :

Constantin Leondarie Slugeru.

L. S. roșu Io
Scarlatu Al.
Calim. V.V.
1806.

vel Logot.

II. Totu Rușii (pag. 26)

Adecă noi boiarii cei mari N. Racovița vel Log., Ionașco Balșu vel Vorn., Dolnai Zemli, Tôderu Palade vel Vorn. Vișnei Zemli, Zosimă, Bașota Hatmanu, i Pircălabu Suceavski, Constantin vel Postelnicu, Hrioseculu biv. Post. Velicico Costin vel portaru, Ionu Racovița vel Pah., Andronicu Cerchezu vel Stoln., Constantin vel Comisu, Necolai Donici Serdaru, Pătrășcanu vel Cluceru, Manolache vel Slugeru, Iacomache vel Jieniceru, Stefanu Scarlatu vel Armașu, i Panaiote vel Spataru și alți boiarî mari și mici câți se voru iscali mai josu toți. Adecă au venit înaintea noastră fratele nostru D. Toderașco Iordache, marele Vist. și ne-au arătat 3 zapise de datorie ce au fostu datoru vărulu d-sale Dumitrașco Mălaiu : 1 zapisu de 315 lei, alu 2-lea zapisu de 50 lei, alu 3-lea zapisu de 50 lei, cari facu peste totu 400 lei bătuți, iar după partea lui Dumitrache Mălaiu, neavându fratele nostru D. Toderașco ce lua dela dînsulu au luat siliștea Rușii sub codru la țin. Hârlăulu și siliștea Marcovățulu la țin. Hotinulu, pentru că și altă rudă mai aprópe n'au avut decât pre D. Toderașco Vist. fiindu-i văr primaru și fiindu-le și acele moși de pre moșulu Domniilor sale Buciocu Vornicul, altulu n'au încăput să intre într'aceste ocine. Și încă până au fostu d. Malaiu viu, fiindu neînsurat s'au ținutu totu pre lângă d-lui Visternicul și l'au grijitu totu d-lui de hrană și de îmbrăcăminte și de totu ce i-au trebuit din casa d-sale și după mórtea lui iarăși l'au grijitu d-lui precum se cade mortulu în legea creștină.

Așiderea și unu diresu de împărțela satelor ce au avut între d-lor încă pînă au fostu D. Mălaiu viu l'au dat și pre acela pre mâna d-sale Visternicul.

Deci vedându și noi că este datorie diréptă și zapisele cu slova lui D. Mălaiu

scrise și scriind că este d-lui și rudă mai aproape decât alții și l-au grijit și la viață și după viață, dela noi încă i-am făcut d-sale această mărturie, ca să fie de credință și să aibă d-lui a-și face și diresa domnescă de pre dînsa pre aceste ocine câte scriu aici; și pentru mai mare credință noi cu toții am iscălită mai jos. Și eu Vasile Damianu Logofetă am scris ca să scie. U Iași. vlcto 7193, Martie 1.

(Urmază semnăturile).

Urmază legalizarea sa și poslăduirea ca mai sus.

III. Heleșteul Strambu (pag. 41)

Dela Vasilie Vodă din 7150 Ghenarū 20. — Judecata între călugării dela Agapia și cei dela Hangu pentru heleșteul Strambu, ce Agapieni arată că-lă au dela Aronū Vodă.

Dă rēmași pre Agapieni și rumpe uriculă dela Aronū Vodă.

La 7154, Iunie 10. Iar Vasilie Vodă întăresce posesiunea heleșteului Strambu la călugării din Hangu, — cari îlă au dela Radulū Vodă și dela Mironū Barnoski Vodă.

În 7165, Mai 26. Gheorghe Stefanū întăresce posesiunea de mai sus și tērgoveții din Hârlău să nu vīneze pesce. «Iar pre cine va prinde umblândū cu nāvode saū cu alte măestrii, să aibă a le lua nāvodele și voloacele ce vorū avē dela dînșii și să-i bată și să-i scōțā de acolo să nu mai vīneze pesce și să le strice măestriile.»

Pag. 44.— Stefanū Vodă în 7168 Febr. 27 iar judecă pre Agapieni, cu cei din Hangu și dă dreptate totū celorū din Hangu, conformū dresului de danie și miluire dela Radulū Vodă, și dela Mironū Barnoski Vodă, și de întăritură și de danie «și de miluire dela însuși cinstitulū și luminatulū părintele meū Vasilie Voevodū.»

*

Între documentele Delenilorū sunt și acte relative la o veche fabrică de sticle ce a esistatū acolo în secolulū XVIII.

Vomū publica acele acte în memoriulū nostru despre industria și comerciulū țerei.

